

ZPRAVODAJ

UNIVERZITY PARDUBICE

číslo 16, LEDEN 1999

Do nového roku 1999 . . .

Vážení zaměstnanci, milí studenti,

vstupujeme do nového roku s letopočtem 1999, který je zvláštní hned z několika důvodů. Je to rok se třemi stejnými číslicemi (což bylo naposledy před 111 lety) a ve kterém budeme psát naposledy na prvním místě číslici jedna (což naopak činí lidstvo v našich zeměpisných šířkách i jinde na světě již 1000 let). V srpnu tohoto roku dojde k zatmění Slunce (prý až z 98%), na jeho konci se (prý) z toho zblázní počítače (a my možná s nimi). Zatím jsme ale na jeho začátku, a tak bychom (doposud snad při zdravém rozumu) měli učinit krátkou inventuru toho, co nás kromě uvedeného ještě čeká. Omezím se pouze na naši drahou a krásnou Univerzitu Pardubice (dále jen "univerzita"), zbylé si rače doplnit podle svého.

Především k nám přišel nový zákon o vysokých školách (záměrně používám výraz nový zákon, zaprvé proto, že se to vžilo, a za druhé proto, že má pro vysoké školy nejméně stejnou důležitost, jako Nový zákon pro křesťanský svět). Od 1. ledna tohoto roku se tedy univerzita podle nového zákona stala veřejnou vysokou školou a veřejnost na nás má právo jako na další instituce s přívlaskem veřejný (nevhodné asociace, prosím, potlačte). Vyplývá z toho mnoho závažných změn. Postavení veřejné vysoké školy poskytuje univerzitě větší samostatnost, řadu práv, ale též řadu povinností. S trochou nadsázky lze říci, že se univerzita

stane firmou poskytující služby na základě veřejné zakázky. Hlavním zákazníkem bude stát,

kteřý nám na naše aktivity v oblasti vzdělávání, výzkumu a vývoje bude poskytovat státní dotaci.

Nový zákon mimo jiné ukládá veřejné vysoké škole vypracovat řadu vnitřních předpisů. Jistě nejdůležitější z nich je statut školy, za neméně důležitý však považuji vnitřní mzdový předpis. Práce na vnitřních předpisech a navazující vnitrouniverzitní legislativě již začaly v roce minulém, letos nás čeká dopracování některých z nich a hlavně jejich registrace (porovnání souladu s obecnými právními normami) na ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy (pěkně zdouhavý proces). Vše toto snažení by mělo (a vlastně musí) skončit do poloviny roku.

Zákonem vyvolané změny v organizační struktuře univerzity zahrnují transformaci Ústavu jazyků a humanitních studií na vysokoškolský ústav, který se stal součástí univerzity s podřízeností rektorovi. Ústav získává větší samostatnost, jeho studenti budou přijímáni na univerzitu a stejně tak budou od univerzity dostávat absolventské diplomy. Změnilo se i postavení Správy kolejí a menzy, která se (po různých peripetiích na úrovni MŠMT) přece jen stala součástí univerzity. Přišla však o svoji právní subjektivitu a podobně jako Centrum výzkumné a znalecké činnosti přešla mezi útvary řízené kvestorem. Rovněž fakulty ztratily právní subjektivitu, dopady však vzhledem ke kompetencím daných jim zákonem a dalším, delegovaným univerzitou, nebudou prakticky žádné. Nově je v rámci univerzity vymezeno postavení rektorátu a mimorektorátních, tzv. celouniverzitních útvarů.

Poměrně zásadním způsobem se mění způsob financování a hospodaření a též majetkové poměry. Univerzita musí ze zákona každoročně sestavovat vyrovnaný rozpočet. Dosavadní způsob rozpočtování, daný v podstatě rozpisem státního příspěvku, se musí stát podrobnou bilancí všech příjmů a nákladů. S tím jsou spojeny výrazně větší nároky na všechny, kteří se přípravou rozpočtu zabývají nebo pro něj připravují podklady. Novinkou letošního roku je státní příspěvek na výzkum a vývoj formou tzv. výzkumných záměrů (viz předešlé číslo Zpravodaje), který by mohl být příjmem do rozpočtu. Nově též nebude nadřízenými orgány usměřován ani početní stav zaměstnanců, ani objem vyplácených mezd. Není proto důvod bilancovat mzdy a OON fakult a některých dalších součástí na úrovni univerzity, věcně budou určovány pouze mzdové tarify pro jednotlivé kategorie zaměstnanců prostřednictvím vnitřního mzdového předpisu. Zahrnutí mzdových prostředků do přidělené dotace fakultám a účelovým zařízením v rámci rozpočtu univerzity posílí pravomoci příslušných vedoucích zaměstnanců, ale současně též jejich odpovědnost v personální oblasti se všemi dopady z toho plynoucími. Protože se univerzita stává plátcem daně z přidané hodnoty, bude nezbytné zkvalitnit nejen rozhodovací mechanismy v oblasti hospodaření na všech úrovních univerzity, ale zvýšit i kázeň při oběhu účetních dokladů. Univerzita se také od začátku roku stala vlastníkem veškerého nemovitého i movitého majetku, který měla doposud od státu k užívání. Veřejnou kontrolu hospodaření univerzity bude zajišťovat nový orgán - správní rada veřejné vysoké školy. Na univerzitě je devítičlenná, složená z poslanců, zástupců státní správy, samosprávy a představitelů významných podniků regionu. Dalším nástrojem kontroly hospodářské činnosti univerzity veřejností je všem zájemcům přístupná výroční zpráva o hospodaření, kterou musí univerzita každoročně vydávat.

A jak se dotkne nový zákon zaměstnanců a studentů univerzity? Učitelů a vědeckých pracovníků snad příliš ne (to je dobře, jen ať si v poklidu učí a bádají). Ostatních zaměstnanců možná více, nejdůležitější snad již bylo uvedeno. Studenti zřejmě zaznamenali či v nejbližší době zaznamenají povinnost vlastnit průkaz studenta. Společně se stravovací kartou tvoří celek opravňující v menze jíst a pít, na kolejích (je-li volná kapacita) spát a do různých objektů univerzity vstupovat. Chtěli bychom, aby využití bylo ještě širší, například pro

placení různých služeb v knihovně i jinde, což je jen otázka času a peněz. Rovněž otázkou času a peněz pro studenty je překročení standardní doby studia, neboť se za ni platí (a ne zrovna málo, račte si, studenti, příslušnou pasáž v novém zákoně nastudovat, neznalost zákona neomlouvá). Doba studia je zaznamenávána v tzv. matrice studentů, kterou musí každá veřejná vysoká škola vést. Učitele to zřejmě postihne též, neboť MŠMT chce vést i matriku učitelů, což nový zákon sice nenařizuje, ale též nezakazuje a mnozí to považují za užitečné (copak asi udělají ti, kteří učí na několika školách téměř na plný úvazek a samozřejmě za to pobírají odpovídající mzdu?). Na závěr pasáže o dopadech (je to správné slovo?) nového zákona mně ještě dovoluňte upozornit na počátkem roku zvolený Akademický senát Univerzity Pardubice (ne že by ten starý nefungoval, byl odřený, nereprezentativní nebo tak nějak, ale zase jeden z dopadů).

Svůj úvodník (nemilovaný to pro mě útvar, leč od paní šéfredaktorky nařízený) ukončím telegrafickým přehledem toho, co by nás stejně čekalo, i kdyby nový zákon nepřišel. Asi nejdůležitější událostí bude podzimní volba nového rektora univerzity (zájemci, hlase se!). Samozřejmě nesmíme zapomenout na desáté výročí listopadových událostí a byl bych rád, kdyby se podařilo při této příležitosti uspořádat malou výstavu fotografií a materiálů z naší školy té doby (no a pozvat pamětníky, pěkně s nimi pohovořit a tak). Heslo roku 1999 na univerzitě je zkvalitňování infrastruktury, tak bychom ho chtěli patřičně naplňovat, zlepšit trochu vzhled univerzity uvnitř i vně, zdokonalit tisíce těch drobných i méně drobných věcí, které tvoří kulturu naší (veřejné vysoké) školy.

Jak vidíte, čeká toho univerzitu a nás s ní v novém roce hodně. Pokud mohu hovořit za své spolupracovníky, prohlašuji, že protože můžeme, umíme a chceme, tak to zvládneme. Bez Vás a Vašeho přínosu to ovšem nepůjde, a proto prosím, přidejte se. Děkuji předem a přeji, aby ten letošní rok byl pro Vás velice úspěšný, a to jak v zaměstnání a studiu, tak i v osobním životě. K tomu ještě přidávám přání pevného zdraví a něco štěstí.

Váš
Oldřich Pytela

Pozn. redakce:

Děkujeme, pane rektore, za Vaši štědrovečerní bdělou hvězdu, v jejímž svitu jste nepřestal myslet na naši "alma mater" a napsal toto novoroční zamyšlení.

Z podzimního zasedání Vědecké rady Univerzity Pardubice

V pondělí 23. listopadu 1998 se konalo čtvrté zasedání Vědecké rady Univerzity Pardubice, jemuž předsedal rektor univerzity prof. Ing. Oldřich Pytela, DrSc. Hned v úvodu poblahopřál externí člence VR UPa doc. MUDr. Jaroslavě Moserové, DrSc. ke znovuzvolení senátorkou Parlamentu České republiky. Poblahopřál rovněž rektorovi VŠP Hradec Králové doc. Ing. Pavlu Cyrusovi, CSc. ke znovuzvolení rektorem.

V úvodu jednání rektor slavnostně předal diplom docenta Ing. Miloši Sedlákov, CSc. z katedry organické chemie Fakulty chemicko-technologické, který svoji habilitační práci v oboru organické chemie na téma "Kinetika a mechanismus cyklizačních reakcí vzniku vybraných pěti- a šestičlenných dusíkatých heterocyklů" obhájil před Vědeckou radou FChT UPa dne 24. června 1998. Rektor rovněž oznámil kooptaci děkana Fakulty chemicko-technologické doc. Ing. Josefa Kotyka, CSc. do

VR UPa. Dále byli členové VR UPa seznámeni se zněním §§ 11 a 12 nového zákona o vysokých školách a změnami ve vztahu k současné legislativě.

Jedním ze základních materiálů na programu projednání byl nový Jednací řád Vědecké rady Univerzity Pardubice, který byl s drobnými úpravami schválen a který se stane od ledna 1999 jedním z osmi základních vnitřních předpisů veřejné vysoké školy.

Proděkan Fakulty ekonomicko-správní doc. Ing. Bohdan Linda, CSc. v zastoupení děkana podal informaci o výsledku akreditace provedené na FES Akreditační komisí vlády ČR dne 19. 10. 1998. Doc. Linda ocitoval zápis z jednání akreditační komise a podal doplňující komentář o opatřeních, která byla na fakultě učiněna. Akreditační komise po novém projednání doporučila MŠMT ČR ponechat Fakultě ekonomicko-správní akreditaci pro magisterské (inženýrské) studium na následující dv a roky.

Prorektor pro vnitřní záležitosti doc. Ludwig informoval o záměru vyčlenit od 1. 1. 1999 Ústav jazyků a humanitních studií jako vysokoškolský ústav tak, aby jeho postavení v organizační struktuře UPa odpovídalo novému zákonu o vysokých školách.

Stěžejními materiály projednávanými VR UPa byly pak výzkumné záměry univerzity, resp. jejích fakult pro rok 1999 a změny ve studijních oborech. Univerzita podává pro rok 1999 pět

výzkumných záměrů. Stručné anotace byly členům VR UPa předány předem, plná znění výzkumných záměrů byla k dispozici při jejich projednávání.

"Interakce dopravních prostředků a dopravní cesty"- předkladatel prof. Ing. J. Čáp, DrSc.,
Dopravní fakulta Jana Pernera

"Kvalita dopravních a přepravních procesů a služeb"- předkladatel doc. Ing. V. Mojžíš, CSc.,
Dopravní fakulta Jana Pernera

"Nové perspektivní chemické materiály a technologické procesy"- předkladatel prof. Ing. J.

Šňupárek, DrSc., Fakulta chemicko-technologická

"Vývoj analytických metod využitelných při rozvoji nových technologií, materiálového inženýrství a lékařské diagnostiky"- předkladatel prof. Ing. J. Churáček, DrSc., Fakulta chemicko-technologická

"Analýza a modelování sídelních celků a regionů a jejich informačního propojení"- předkladatel doc. RNDr. B. Linda, CSc., Fakulta ekonomicko-správní

K výzkumným záměrům proběhla diskuse a stanovisko členů VR k nim bylo vyjádřeno hlasováním, při kterém všech 5 výzkumných záměrů bylo schváleno a doporučeno k dalšímu řízení. V závěrečné diskusi byla zdůrazněna nutnost posílení personálního zabezpečení záměrů pracovníky s vědeckými hodnotami. Byl vysloven rovněž názor, zda velké úsilí, věnované zpracování vědeckých záměrů, bude odpovídat jejich reálnému přínosu.

Prorektor pro vzdělávání a vědu doc. Janda uvedl projednávání studijních programů na UPa a potřebu jejich úprav v souvislosti s účinností nového zákona o vysokých školách.

Na Ústavu jazyků a humanitních studií byly zkoncipovány nově dva studijní obory (dle nového zákona programy) bakalářského studia vedle existujících učitelských bakalářských studií cizích jazyků. Jedná se o studijní program Jazyková a sociokulturní studia a Kulturní dějiny, tyto programy jsou neučitelké a mají interdisciplinární charakter. V široké diskusi ředitelka ÚJHS doc. Poláčková odpověděla spolu s dalšími členy VR, spoluautory návrhu, na řadu otázek týkajících se uplatnění a potřeby absolventů uvedených studií, personálního zajištění vyučovaných předmětů, multidisciplinární spolupráce s dalšími obory, ujasňování terminologie apod. Byla v yslovena rovněž řada názorů podporujících vznikající programy, pro něž neexistuje v ČR odpovídající středoškolská platforma a jež nejsou v konkurenčním postavení vůči oborům VŠP HK. Závěrem diskuse byla vyslovena zásadní myšlenka nutnosti podporovat růst humanitních oborů a studií na Univerzitě Pardubice.

Děkan DFJP prof. Lánský a proděkan prof. Čáp podali doplňující vysvětlení k úpravě studijních oborů vyučovaných na DFJP. V intencích nového vysokoškolského zákona je navržen jeden studijní program Doprava a spoje pro magisterské (inženýrské) i bakalářské studium, který je dále členěn v jednotlivých typech studia na čtyři obory. Dva doktorské studijní programy, habilitační a profesorské jmenovací obory zůstávají beze změn.

Děkan FChT doc. Kotyk krátce komentoval předložený písemný materiál k navrhovaným změnám studijních programů na fakultě, a to včetně zrušení dosavadních bakalářských oborů. V rámci fakulty jsou navrhovány pouze tři studijní programy magisterského (inženýrského) studia. AS FChT schválil zavedení bakalářské zkoušky po 1. stupni magisterského studia. V 2. stupni se potom studijní programy dělí na jednotlivé studijní obory, které jsou na fakultě již akreditovány a jsou zapsány v indexu FEANI.

Vědecká rada se shodla na tom, že podporuje záměr zavedení bakalářských studijních programů Jazyková a sociokulturní studia a Kulturní dějiny na Ústavu jazyků a humanitních studií UPa s tím, že budou dále rozpracovány pro realizaci pro akademický rok 1999/2000. Úpravy studijních programů DFJP a FChT byly členy VR přijaty jednomyslně.

Následující 5. zasedání Vědecké rady UPa se bude konat v pondělí 31. května 1999.

15. řádné zasedání Akademického senátu Univerzity Pardubice

K poslednímu zasedání roku 1998 a zároveň poslednímu zasedání ve svém tříletém funkčním období se Akademický senát Univerzity Pardubice sešel v úterý 8. prosince. Vzhledem k přibližujícímu se termínu účinnosti nového vysokoškolského zákona byly hlavními projednávanými body právě některé vnitřní předpisy veřejné vysoké školy a změny statutů fakult a univerzity v částech nabízených studijních oborů.

Prvním projednávaným materiálem byl opět "Volební a jednací řád Akademického senátu Univerzity Pardubice", při jehož registraci byly ministerstvem doporučeny některé legislativní úpravy. AS UPa jednohlasně tyto změny akceptoval.

Následně byly kladně projednány změny studijních oborů ve statutech fakult, které prošly schválením fakultních senátů a které se promítají zároveň do změn statutu univerzity.

Kvestor univerzity podal vysvětlující komentář pro schvalování "Pravidel hospodaření Univerzity Pardubice" a "Účtové osnovy a pravidel účtování UPa", které byly po krátké diskusi jednohlasně přijaty jako doplňující vnitřní předpis, podle něž se bude řídit hospodaření veřejné vysoké školy.

Na závěr jednání byl projednáván nejžhavější bod programu, a to "Vnitřní mzdový předpis Univerzity Pardubice". Tento nový vnitřní předpis byl již projednáván v širokém plénu jak vedení univerzity, kolegia rektora, tak fakult a odborů a byl rovněž předložen k celouniverzitní diskusi. Na oddělení lidských zdrojů rektorátu sešla řada konstruktivních připomínek přímo z akademické obce, které byly zvažovány při zpracování jeho závěrečné verze. Následkem toho nebyla vlastní diskuse v senátu již nikterak bouřlivá. Po zapracování pouze jedné připomínky bylo jednohlasně znění předloženého mzdového předpisu přijato.

Předseda AS UPa doc. Královský poděkoval senátorům za spolupráci a poctivě odváděnou senátorskou práci. Rozloučení patřilo jak roku 1998, tak společnému dílu v Akademickém senátu UPa, který bude od nového roku pracovat v novém složení.

Informace předsedy volební komise o průběhu voleb do Akademického senátu Univerzity Pardubice

Volba senátorů probíhala podle volebního řádu Akademického senátu Univerzity Pardubice, schváleného dne 8. 12. 1998 v duchu zákona č. 111/1998 Sb.

Protože volby byly vícekolové, uvedu stručně hlavní zásady a termíny významných fází voleb.

Odstupující AS UPa přijal následující opatření:

1. Ustavil pětičlennou volební komisi za předsednictví prof. Ing. Jaroslava Holečka, DrSc.
2. Ustavil tři volební celky

Volební celek A - zahrnoval studenty a akademické pracovníky Fakulty ekonomicko-správní, Ústavu jazyků a humanitních studií a katedry tělovýchovy a sportu,

Volební celek B - zahrnoval studenty a akademické pracovníky Dopravní fakulty Jana Pernera

Volební celek C - zahrnoval studenty a akademické pracovníky Fakulty chemicko-technologické a Společné laboratoře chemie pevných látek AV ČR a FChT.

3. Určil přesná pravidla pro počet volitelů z řad studentů a akademických pracovníků v závislosti na skutečném stavu pracovníků a studentů v jednotlivých volebních celcích.

Volba třiceti volitelů (1. kolo voleb) proběhla začátkem listopadu tak, že členové akademické obce zaslali návrhy na kandidáty členům volební komise. Z kandidátů byl zvolen tajným hlasováním tento počet volitelů:

Celek	Počet pracovníků	Počet studentů
A	6	4
B	5	3
C	9	3
Celkem	20	10

Na schůzi volitelů, svolané na 20. 11. 1998, byla zvolena nová volební komise ve složení: doc. Ing. Jaroslava Kalousová, CSc., doc. Ing. Josef Královský, CSc. a doc. Ing. Jaroslav Vonka, CSc. (předseda). Tato komise vyzvala všechny členy akademické obce UPa, aby návrhy na senátory podali do 2. 12. 1998 členům volební komise, případně některému voliteli.

Volební komise si vyžádala písemný souhlas od všech kandidátů na senátora a získala podklady pro krátkou charakteristiku kandidátů. Abecední seznam s charakteristikou 45 kandidátů z řad pracovníků a 24 kandidátů z řad studentů byl rozeslán všem volitelům 15. 12. 1998 zároveň s pozvánkou na druhé kolo voleb konané dne 5. 1. 1999. K těmto volbám se dostavilo 29 volitelů. Volitelé hlasováním rozhodli, že budou vybrané kandidáty označovat zakroužkováním a budou v následujících kolech vybírat 14 kandidátů z řad pracovníků a 7 studentů. Ve druhém kole volitelé hlasováním zúžili počet 45 kandidátů - pracovníků na 28 a 24 kandidujících studentů na 14. Ve třetím kole bylo zvoleno 14 senátorů z řad pracovníků a 7 senátorů z řad studentů. Vzhledem k rovnosti hlasů u některých kandidátů byla ještě provedena rozvolba mezi třemi dvojicemi náhradníků a určeno jejich přesné pořadí. Výsledek volby, t.j. jména zvolených senátorů (včetně náhradníků), byl zveřejněn třetí den po volbách.

Volební komise závěrem konstatovala, že všechny odevzdané volební lístky ve druhém a třetím kole byly platné, t.j. nebyl v žádném případě překročen počet 14, případně 7 možných volených kandidátů. Účast volitelů byla vysoká, z původních 29 klesla až při rozvolbě a po omluvě na 25 přítomných.

Za účinnou pomoc v předvolebním údobí a v den voleb chci poděkovat paní H. Řehákové a za obětavou a náročnou práci v etapě příprav a celého průběhu voleb a jejich vyhodnocení členům volební komise doc. Ing. Jaroslavě Kalousové, CSc. a doc. Ing. Josefovi K rálovskému, CSc.

Nově zvolení členové Akademického senátu Univerzity Pardubice

(funkční období 1999 - 2002)

z Dopravní fakulty Jana Pernera:

prof. Ing. Jiří Izer, CSc., katedra dopravních prostředků

Ing. Tatiana Molková, katedra technologie a řízení dopravy

doc. Ing. František Orava, CSc., katedra dopravního managementu, marketingu a logistiky

prof. Ing. Hynek Šertler, CSc., katedra dopravní infrastruktury

doc. Ing. Karel Šotek, CSc., katedra informatiky v dopravě

Michaela Svobodová, studentka

David Šourek, student

Marek Witczak, student

z Fakulty chemicko-technologické:

doc. Ing. Ladislav Koudelka, DrSc., katedra obecné a anorganické chemie

doc. Ing. Petr Mikulášek, CSc., katedra chemického inženýrství

doc. Ing. Tomáš Sákra, CSc., Ústav ochrany životního prostředí

Dana Ansorgová, studentka

z Fakulty ekonomicko-správní:

RNDr. Milada Černá, katedra matematiky

PhDr. Miloš Charbuský, CSc., katedra veřejné správy

Ing. Ilona Obršálová, CSc., katedra veřejné správy

doc. Ing. Antonín Pešek, CSc., katedra ekonomie

Ing. Jiří Petráš, CSc., katedra informačních systémů

Jiří Krátký, student

Zbyněk Zedníček, student

z Ústavu jazyků a humanitních studií:

PhDr. Hana Čápková, oddělení německého jazyka

David Novotný, student

Předsednictvo zvolené na funkční období 1999 - 2000:

doc. Ing. Ladislav Koudelka, DrSc. - **předseda**

doc. Ing. Antonín Pešek, CSc.

doc. Ing. Karel Šotek, CSc.

PhDr. Hana Čápková

Michaela Svobodová

*doc. Ing. Jaroslav Vonka, CSc.
předseda volební komise*

Usnesení 40. zasedání České konference rektorů Šternberk, 21. a 22. ledna 1999

Česká konference rektorů (ČKR) přijala na svém 40. zasedání následující usnesení:

1. ČKR jednala o několika koncepcích hodnocení kvality vysokých škol. Hlavním cílem hodnocení je vytvořit prostředí stimulující rozvoj vysokých škol České republiky ve sjednocující se Evropě. Hodnocení kvality vysokých škol bude jednou z hlavních aktivit v další práci ČKR.

2. ČKR bere na vědomí informace z Rady vlády ČR pro výzkum a vývoj o přípravě uspořádání kompetencí v oblasti vědy a výzkumu. ČKR se chce aktivně podílet na vytváření optimální koncepce vhodného resortního řešení.

3. ČKR považuje za vhodné dále posilovat spolupráci s Radou vysokých škol s cílem společně prosazovat a hájit oprávněné zájmy vysokých škol.

4. ČKR byla seznámena s předběžným rozpočtem vysokých škol a vítá tendenci posilování vědeckovýzkumné činnosti na vysokých školách.

*Ve Šternberku dne 22. ledna 1999
Za Českou konferenci rektorů
prof. Ing. Jan Hron, DrSc.
předseda*

Celostátní porada vysokoškolských knihoven

Ve dnech 10. a 11. listopadu 1998 se konala na půdě Univerzity Pardubice Celostátní porada vysokoškolských knihoven, organizovaná Oborovou sekcí pro vysokoškolské knihovny při Radě vysokých škol. Jednalo se o poradu v pořadí již pátou, byla to tedy i příležitost k malému bilancování.

V úterý 10. listopadu vystoupila s úvodním referátem předsedkyně oborové sekce PhDr. Barbora Ramajzlová. Ve svém vystoupení seznámila účastníky porady s činností sekce v období od poslední porady.

Sekce se zajímala o přípravu nového VŠ zákona. Bohužel přes veškerou snahu se nepodařilo dosáhnout toho, aby v něm bylo poslání a postavení knihovny jednoznačně definováno. Dále spolupracovala s Fondem rozvoje vysokých škol a s Ústřední knihovnickou radou a zabývala se také platovým zařazením knihovníků.

PhDr. Ramajzlová podala informaci o Zprávě o stavu vysokoškolských knihoven, kterou vypracovala společně s místopředsedkyní sekce Mgr. Tkačikovou ze statistických podkladů dobrovolně vyplněných a zaslaných všemi vysokoškolskými knihovnami a na základě dalších poskytnutých údajů. Tato zpráva byla přednesena na zasedání Rady vysokých škol v dubnu 1998. Ze zprávy vyplynulo, že k základním problémům, s nimiž se knihovníci na vysokých školách potýkají, patří financování, postoj akademické obce k

využívání knihoven, výchova uživatelů a rozšířené knihoven na některých vysokých školách.

Poté se vysokoškolské knihovnické obci představila hostitelská knihovna. V referátu uvedla vedoucí Univerzitní knihovny Mgr. Iva Prochásková v krátkosti historii knihovny a podrobněji se věnovala posledním pěti letům, během nichž došlo ke komplexní transformaci původní knihovny v moderní informační instituci, a to nejen po stránce obsahové. Nově postavená budova knihovny byla totiž hlavním důvodem pro uspořádání porady v r. 1998 právě v Pardubicích. Prohlídka Univerzitní knihovny byla na programu po skončení přednáškové části a vyplnila nevlídný deštivý podvečer.

V interiéru knihovny se účastníkům konference představily také firmy, díky jejichž sponzorským příspěvkům bylo konání konference finančně zajištěno. Jednalo se o firmy dodávající knihovnám vybavení interiéru, technická zařízení i software. Díky této doprovodné akci tak měli knihovníci možnost seznámit se s tím nejnovějším, co trh knihovnám nabízí.

Během prohlídky knihovny a na následující společné večeři bylo dostatek příležitostí k diskusím jak o běžných problémech knihovnické a informační práce, tak o důležitých obecnějších otázkách - jakou je např. postavení vysokoškolské knihovny ve struktuře vysoké školy a výchova uživatelů pro práci s informacemi.

Ve středu 11. listopadu odezněla tři základní vystoupení na aktuální témata.

Názvem "Statistika nuda je, má však cenné údaje" uvedla svůj referát Mgr. Daniela Tkačíková, ředitelka Ústřední knihovny Vysoké školy báňské - Technické univerzity Ostrava. Podnětem k tomuto referátu se staly výše zmíněné statistické podklady pro Zprávu o VŠ knihovnách. Ukázalo se totiž, že údaje v nich uvedené nebylo možno jako celek využít. Jednak kvůli faktu, že stávající statistický výkaz neřeší příliš dobře různorodou organizaci knihovnicko-informačních služeb na jednotlivých vysokých školách, a dále proto, že pokyny pro vyplnění sledovaných ukazatelů jsou nedostatečné a nejednoznačné. Z toho pak vyplývá, že nejsou všemi sestavovateli výkazů chápány jednotně.

Mgr. Tkačíková ve svém vystoupení uvedla zásadní důvody pro pečlivé zpracovávání statistických výkazů se zdůrazněním skutečnosti, že jde nejen o poskytnutí údajů do celostátních statistik, ale také o účinný nástroj využitelný pro vnitřní řízení a plánování rozvoje knihoven. Z předneseného referátu a z následné diskuse vyplynuly závěry, které byly zahrnuty do usnesení porady.

Tématem vystoupení ing. Jaroslava Šilhánka, CSc. z Vysoké školy chemicko-technologické v Praze bylo zpřístupňování tištěných dokumentů elektronickou formou a zpřístupňování elektronických dokumentů vůbec z hlediska dodržování autorských práv. Otázce autorských práv bude třeba v nejbližší budoucnosti věnovat zvýšenou pozornost. Knihovníci jako jedni z

významných zprostředkovatelů informací považují za svou povinnost přispět v této oblasti k vytváření a dodržování právních norem.

S posledním referátem vystoupil RNDr. Miroslav Bartošek, CSc. z Ústavu výpočetní techniky Masarykovy Univerzity v Brně. Ve svém příspěvku popsal postup, jímž se několik vysokých škol spojilo pro využívání finančně náročného informačního zdroje - databáze Current Contents. Předpokládá se, že toto společenství se v průběhu roku 1999 rozšíří o další vysoké školy. Zároveň je to konkrétní cesta, kterou bude možno výhledově aplikovat na využívání dalších informačních zdrojů, jejichž pořízení jednotlivými vysokými školami je z finančních důvodů neúnosné.

Na závěr porady bylo jednomyslně přijato usnesení v tomto znění:

Účastníci Celostátní porady vysokoškolských knihoven, konané ve dnech 10. a 11. 11. 1998 v Pardubicích, se shodli na závěrech, se kterými se obracejí na Radu vysokých škol:

1. Žádáme, aby byla věnována pozornost knihovnické statistice:

- Z důvodů, které nám nejsou známy, bylo rozhodnuto, že Výkaz o vysokoškolské knihovně je povinným statistickým výkazem pouze jednou za dva roky. Tato praxe je neobvyklá, protože ostatní typy knihoven u nás i v zahraničí sledují každoročně svoje statistiky, nehledě na to, že informace o vysoké škole, jejíž součástí vysokoškolská knihovna je, se sledují každý rok. Požadujeme proto, aby Ústav informací ve vzdělávání, v jehož kompetenci je tato problematika, zajistil nápravu tak byl Výkaz o vysokoškolské knihovně zařazen do každoročního programu statistického zjišťování. Kontinuita ve vykazování byla přerušena již v roce 1997 a k dalšímu přerušení dojde v roce 1999.
- Statistické údaje nejsou jenom "povinně vykazovaná data", ale je to důležitý nástroj pro řízení a financování, pro sledování rozvoje knihovnicko-informačních služeb jako významné součásti nejen vědecko-pedagogických procesů, ale i informační infrastruktury pro výzkum a vývoj. Z podnětu oborové sekce vysokoškolských knihovnic zpracovali za rok 1997 výkazy o knihovně, stejně tak jsou ochotni je připravit i za rok 1999. Tyto výkazy chceme předat ÚIV a žádáme, aby byly dále zpracovány.
- Žádáme, aby údaje o vysokoškolských knihovnách byly veřejně přístupné na domácích stránkách Ústavu pro informace ve vzdělávání.
- Ukládáme oborové sekci pro vysokoškolské knihovny, aby ve spolupráci s Ústavem pro informace ve vzdělávání připravila takové změny ve formuláři Výkazu o vysokoškolské knihovně, které by umožnily národní i mezinárodní porovnatelnost sledovaných údajů. Další iniciativa se týká oblasti metodiky, která má zamezit nejednoznačnému výkladu některých položek.

2. Připojujeme se k návrhu Ústřední knihovnické rady (MK ČR) na koordinaci doplňování fondů v knihovnách ČR v oblasti zahraniční literatury. Úsilí o koordinaci by mělo být směřováno na zajištění licencí pro přístup k elektronickým verzím periodik.

3. Navrhujeme, aby byla vytvořena meziresortní pracovní skupina, která by se zabývala autorským zákonem, resp. jeho novelou. V knihovnách jsou využívány dokumenty podléhající autorskému zákonu, proto by měly mít knihovny podíl na řešení této

problematiky.

Z reakcí účastníků, kterých se do Pardubic sjelo téměř sto dvacet, vyplynulo, že porada splnila svůj účel. Poskytla knihovníkům důležité informace pro jejich práci, dala jim možnost seznámit se s novými poznatky v oboru a v neposlední řadě jim umožnila na příkladu Univerzitní knihovny Univerzity Pardubice získat i konkrétní inspiraci pro další rozvoj jejich knihoven.

Mgr. Iva Prochásková
vedoucí Univerzitní knihovny UPA

Techfilm 1998

Ve druhém listopadovém týdnu se konal v Hradci Králové již 36. ročník mezinárodního filmového festivalu snímků věnovaných novým poznatkům a postupům v oblasti vědy, techniky a umění, zvláště pak informačním technologiím a multimediálním prostředkům.

Letos byl zaměřen zejména na téma komunikace mezi lidmi, regiony a zeměmi, ale i na problematiku vzdělávání a šíření informací prostřednictvím filmů, videosnímků, multimediálních programů a internetových projektů.

Prezidentem festivalu a předsedou čestného výboru byl rektor ČVUT prof. Ing. Petr Zuna, CSc., členem čestného výboru byl také prof. Ing. Oldřich Pytela, DrSc., rektor Univerzity Pardubice.

Jedním z předních cílů festivalu je dovézt do České republiky nejnovější odborné snímky, využívané především jako audiovizuální pomůcky ke školní výuce, což přispívá k rozšíření vzdělanosti a informovanosti mládeže. Spoluvyhlašovatelem je proto již šestým rokem také MŠMT ČR, které poskytuje festivalu i finanční podporu. Od roku 1994 je jednou ze čtyř soutěžních kategorií také kategorie výukových a instruktážních snímků a MŠMT ČR každoročně uděluje Medaili MŠMT nejlepšímu výukovému (resp. vzdělávacímu) snímku, doporučenému mezinárodní porotou festivalu. Po skončení festivalu zůstává vítězná kolekce filmů v archivu Krátkého filmu a.s. trvale, ostatní přihlášené snímky jsou po dobu šesti měsíců po skončení festivalu k dispozici pro nekomerční využití. Podle zkušeností z předešlých ročníků jsou pořady velmi intenzivně využívány sítí základních i středních

škol, protože převážná většina z nich je již dobře vybavena audiovizuální technikou. Rovněž řada vysokých škol je obdobně vybavena včetně možnosti využívat i typy interaktivních výukových programů na multimediálních počítačích. Filmy shlédne v průměru 0,5 mil. diváků ročně a 80% z nich tvoří právě žáci a studenti.

Novinkou 36. ročníku byla soutěž interaktivních multimediálních programů na nosiči CD-ROM, DVD a na Internetu. Odborná porota hodnotila u jednotlivých příspěvků především jejich schopnost odhalování jevů v souvislostech. Vedle odborné a estetické kvality multimediálních děl kladla důraz na jejich uživatelskou přívětivost, na originalitu vyjádření tématu, na využití a souhry prostředků k vyjádření dynamických souvislostí obsahu (grafiky, animace a třídimenzionální orientace).

Ani letos nechyběly tradiční doprovodné akce - projekce na přání, internetová kavárna, dětská výtvarná a literární soutěž, semináře a panelové diskuse. Letos byla velká pozornost věnována také knihovnám jako místům, kde se ve stále větší míře uplatňují moderní informační technologie.

Na semináři "Knihovny pro zvědavé" se představila nová Univerzitní knihovna Univerzity Pardubice spolu s Ústřední knihovnou Vysoké školy pedagogické v Hradci Králové a knihovnami Českého vysokého učení technického. Účastníci semináře měli možnost seznámit se s moderním informačním zázemím vysokých škol a se službami, které tyto knihovny nejen akademické obci, ale i veřejnosti poskytují. Proběhla také panelová diskuse na téma "Okna knihovny dokořán", které se zúčastnili zástupci Národní knihovny ČR, Státní technické knihovny, Knihovny Akademie věd ČR a mnozí další. Hovořilo se o vlivu a úloze informačních technologií a informační společnosti v realitě současnosti. Byly zde předvedeny nové projekty zpřístupňování informací a potvrzena nezastupitelná role knihoven při šíření nových poznatků.

Zájemcům o podrobnější informace o festivalu je k dispozici webová stránka www.techfilm98.cz

*Z podkladů poskytnutých PhDr. Věrou Kubíkovou z MŠMT ČR
a na základě osobní účasti
zpracovala Mgr. Iva Prochásková,
vedoucí Univerzitní knihovny Univerzity Pardubice*

Vzácný dar Univerzitní knihovně

V úterý 15. prosince v 15 hodin byla v centru Britské rady v Pardubicích na Pernštýnském náměstí slavnostně předán vedoucí Univerzitní knihovny Univerzity Pardubice unikátní knižní dar - prvních padesát svazků vybraných klenotů anglické, americké a do angličtiny přeložené světové literatury.

Britská komise pro oslavy tisíciletí (Millenium Comission) připravila ve spolupráci s nakladatelstvím Cambell zvláštní "tisíciletou" edici Millenium Library, která obsahuje celkem 250 svazků nejlepších děl světové literatury od antiky po současnost a je určena 1 500 knihovnám ve více než 60 zemích světa. Osm z nich jsou knihovny v České republice. Britská rada a její regionální centrum v Pardubicích se rozhodly věnovat tuto ucelenou sbírku Univerzitní knihovně Univerzity Pardubice, kde bude dostupná nejen studentům, učitelům, ale i pardubické veřejnosti.

Ve sbírce jsou zastoupeni velikáni anglicky psané literatury jako je mj. Shakespeare, C. Bronte, E. Bronte, Dickens, Hardy, Defoe, Steinbeck, Poe, Twain. Její součástí jsou i základní díla světové literatury počínaje Homérem, přes Dostojevského, Tolstého, Huga, Kafku až po současné autory. Českou literaturu zastupují Haškovy Osudy dobrého vojáka Švejka. Nechybějí ani anglické překlady Starého a Nového zákona a Koránu. Knihy jsou velmi kvalitně, ručně vázány a podle názoru ředitelky pardubické kanceláře Britské rady paní Petrářové by měly čtenářům vydržet nejméně padesát let.

Ředitelka British Council v České republice paní Mary O'Neillová předala první část tohoto daru vedoucí Univerzitní knihovny Univerzity Pardubice paní Mgr. Ivě Procháskové za přítomnosti rektora Univerzity Pardubice prof. Ing. Oldřicha Pytely, DrSc.

Je nesmírnou ctí Univerzity Pardubice, že sbírka obohatí knižní fond právě Univerzitní knihovny a jako skvostu a kulturnímu dědictví se této tisícileté edici dostane důstojného domova v jejích moderních prostorách.

(vw)

Návštěva poslance Parlamentu ČR Miloslava Výborného

V pondělí 16. listopadu 1998 proběhlo na půdě Univerzity Pardubice první pracovní setkání vedení Univerzity Pardubice s poslancem Parlamentu ČR JUDr. Miloslavem Výborným. Rektor a prorektoré jej informovali o nabízených studijních programech a zázemí pro studium na univerzitě a jednotlivých fakultách. Blíže se pak zabývali perspektivami studia právnických disciplín na Fakultě ekonomicko-správní a záměry rozvoje univerzity jako celku do budoucna. Pan poslanec si prohlédl rovněž moderní prostory Univerzitní knihovny v Polabinách.

(vw)

Návštěva náměstka ministra MŠMT

V pondělí 30. listopadu 1998 se uskutečnilo v Pardubicích pracovní jednání vedení Univerzity Pardubice s náměstkem ministra školství, mládeže a tělovýchovy pro vědu a vysoké školství doc. Ing. Josefem Průšou, CSc. Předmětem jednání byly zejména otázky a úkoly spojené s novým vysokoškolským zákonem, kterým se od 1. ledna 1999 stávají vysoké školy veřejně právními institucemi. Náměstka ministra doprovázeli i ředitelé odboru pro financování vědy a vysokého školství Ing. Kopřiva a odboru výzkumu a vývoje Ing. Hanke. V širším plénu za přítomnosti vedení univerzity i fakult byla projednávána problematika výzkumných záměrů jednotlivých fakult pro rok 1999, na základě nichž budou od roku 1999 vysoké školy přidělovány institucionální prostředky na podporu vědy a výzkumu.

Vzhledem k tomu, že se jednalo o první návštěvu náměstka na Univerzitě Pardubice, součástí návštěvy bylo i seznámení s vybranými pracovišti Fakulty chemicko-techno-logické na nám. Čs. legií a Fakulty ekonomicko-správní. Závěr návštěvy patřil dislokovanému pracovišti Dopravní fakulty Jana Pernera v Podniku speciálních prací ve Starém Hradišti a téměř již tradičně Univerzitní knihovně.

(vw)

Diskusní klub rektora

Podzim s sebou přinesl již téměř tradiční povídání vedení univerzity se všemi, které zajímá, co se děje kolem a hlavně na akademické půdě. 26. listopadu se do palby otázek posadilo v posluchárně fakulty chemicko-technologické uprostřed odpoledne celé vedení univerzity v čele s prof. Pytelou. S vážností i humorem odpovídal spolu s pány prorektory a kvestorem na otázky, které se točily kolem nového vysokoškolského zákona, jeho dopadu na univerzitu jako veřejně právní instituci (např. ustavení správní rady či placení DPH), a předpisů,

které jsou v souvislosti s ním nově vytvářeny. Zaměstnance zajímal nejvíce vnitřní mzdový předpis a kriteria hodnocení pedagogů, studenty zase placení poplatků za studium či vyplácení stipendií. Na přetřes se dostaly i problémy všedních dnů - úprava okolí kolejí a tělocvičen, nedostatek tepla v posluchárnách fakulty chemicko-technologické, různé opravy, co po opravě volají. Volalo se též po potravě ducha - aby měli studenti FChT lepší přístup k počítačům a vůbec všichni k Internetu, mohla se nakupovat skripta i v budově na nám. Čs. legií a jak to je vlastně s bakalářským studiem polygrafie na FChT - ale i těla, jež živo by bylo potravou dostupnou zřízením kiosku na FChT či zdrávo by zůstávalo zkulturněním sportovišť na Stavařově. Po dvou hodinách byl hlad po informacích přítomných částečně zažehnán, ale večeri si nikdo nechtěl nechat ujít, protože šlo vlastně a vesměs o přátelskou diskusi. A jestli jste se o tom všem nedočetli na vnějších či vnitřních stránkách univerzity, pak vezte, že jsou v rekonstrukci, což jinak znamená, že se nestíhá.

(vw)

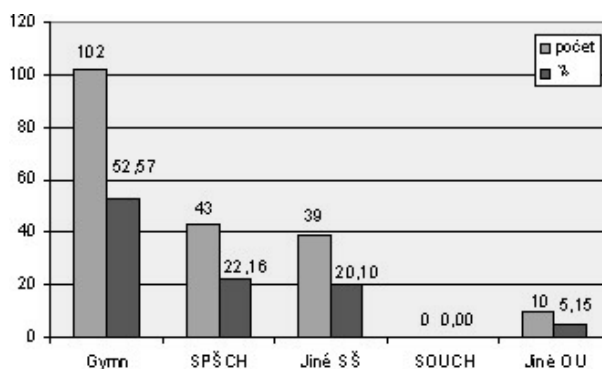
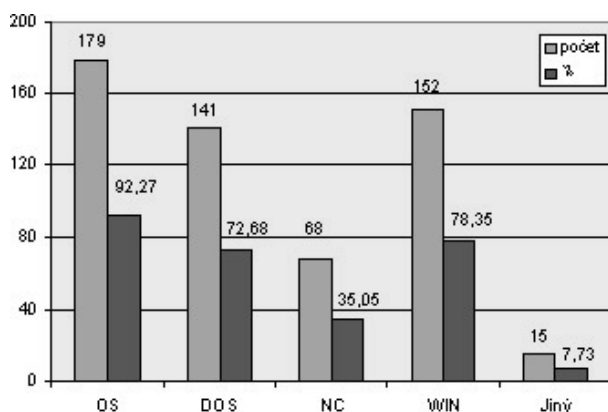
Jak dále s výukou výpočetní techniky na FChT?

Již několik let se vyučující předmětu výpočetní technika potýkají u nových posluchačů s problémem různého rozsahu a stupně jejich znalostí ve využívání výpočetní techniky. To se projevuje zejména v tom, že v jedné studijní skupině jsou zařazeni posluchači jak s kvalitními znalostmi, tak i posluchači, kteří se s výpočetní technikou teprve seznamují. Je nabíledni, že výuka v takových kolektivech je velmi náročná a hledání určité "střední cesty" je skoro nemožné. Takže řada posluchačů se při výuce buď vysloveně nudí, nebo si na počítači hrají a odvádějí pozornost ostatních, a jiní nestačí vůbec sledovat výklad. Navíc je pravidlem, že dvojice, které pracují na jednom počítači, se obvykle seskupují z jednoho znalého a druhého začátečníka.

Abychom si vytvořili obraz o spektru znalostí a mohli tomu alespoň částečně výuku přizpůsobit, případně navrhnout i další organizační opatření, byla mezi posluchači 1. ročníku uspořádána anonymní anketa. S výsledky této ankety bychom rádi seznámili celý náš pedagogický kolektiv a zároveň požádali i o zamyšlení nad řešením tohoto problému a případnou podporu v návrzích na reorganizaci této výuky.

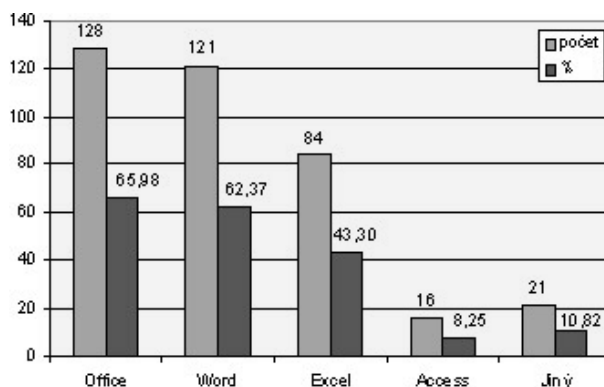
Anketní lístky odevzdalo celkem 194 posluchačů, což představuje 82,2 % posluchačů zapsaných v 1. ročníku. Rozdělení podle jednotlivých typů absolvovaných středních škol je v následujícím grafu.

Na otázku znalostí operačních systémů odpovědělo kladně 179 dotázaných, tj. 92,27 %. 15 posluchačů deklarovalo neznalost jakéhokoliv operačního systému. Přehled znalostí jednotlivých OS je v dalším grafu.

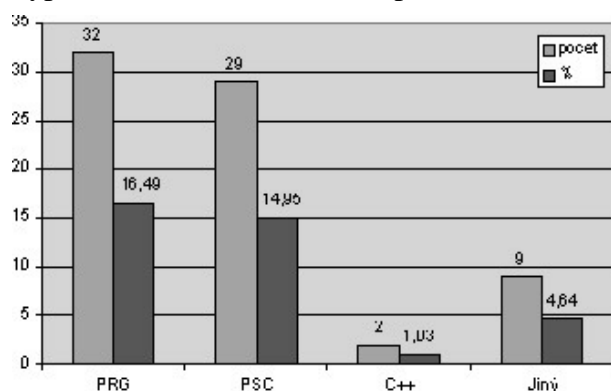

Z uvedeného na první pohled vyplývá, že znalosti základního operačního systému DOS a WINDOWS jsou vysoké (operační systém Norton Commander je prakticky na ústupu, ostatní operační systémy orientované na jiné počítače, např. řady Apple, jsou nevýznamné). Pokud však budeme analyzovat stupeň znalostí, pak se k dobrým a výtečným znalostem "hlásí" jenom asi 1/3 respondentů. To jenom potvrzuje ten fakt, že znalosti posluchačů, kteří přicházejí na naši fakultu, nejsou na takové úrovni, aby mohli aktivně a v požadovaném rozsahu a kvalitě výpočetní techniku využívat. Další cílevědomá výuka výpočetní techniky je tedy bezpodmínečně žádoucí.

Znalosti DOSu a WINDOWSu jsou ve velmi silné korelaci. Tento fakt je možné hodnotit jako kladné zjištění. Přitom však 25 posluchačů (12,89 %) deklarovalo jenom znalost základního operačního systému DOS, bez dalšího nastavení. Vzniká otázka, k čemu měly tyto znalosti dále sloužit, když nebyla věnována pozornost dalšímu nastavení. Ještě více posluchačů, 37, t.j. 19,07 %, uvedlo znalost operačního systému WINDOWS, ale bez znalosti DOSu.

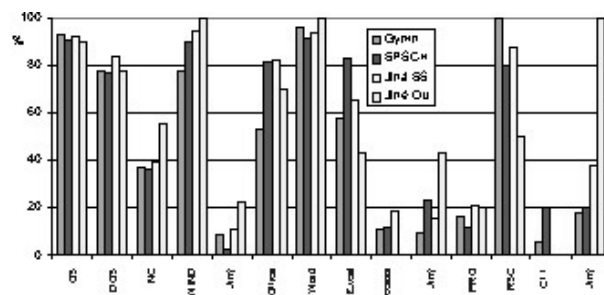
Je pro nás málo pochopitelné, jak je možné dobře učit a dobře naučit vyšší operační systém bez znalostí systému základního. Podle našich dlouholetých zkušeností je znalost MS DOS pro další výuku podmínkou pro lepší zvládnutí všech vyšších operačních systémů. Je to zároveň i odpověď našim posluchačům, ale i řadě učitelů, proč věnujeme v předmětu výpočetní technika i značnou pozornost OS DOS.

Na otázku znalostí produktů MS Office kladně odpovědělo 128 dotázaných, což představuje 65,98 %. Podobně však jako v předcházejícím případě dobré a výborné znalosti z nich deklarovala jenom 1/3 posluchačů. Znalosti jednotlivých produktů jsou znázorněny v grafu.

Zarážející je však fakt, že 37 respondentů, tj. 19,07 %, uvedlo znalosti OS WINDOWS, ale již nedeklarovalo znalost ani jediného produktu MS Office. Vzniká podobná otázka jako výše, za jakým účelem byl na některých středních školách tento operační vyučován, když se nepokračovalo s další nadstavbou. Podobně nepochopitelné je i zjištění, kdy 12 posluchačů (6,19 %) uvedlo znalost produktu MS Office (většinou textový editor WORD), ale bez znalosti OS WINDOWS. Tento fakt však není zdaleka překvapující, podobné tendence se žel projevují i u nás na fakultě a tlaky "učit" posluchače jenom aplikační programové vybavení nejsou ojedinělé, a mají i u nás svojí dlouhotrvající kontinuitu. Tento trend je třeba kategoricky odmítnout. Jsme toho názoru, že dnešní technicky vysokoškolsky graduovaný odborník by měl k využívání (a ne jenom k používání) výpočetní techniky přistupovat aktivní formou a tím pádem se znalostí podstaty. Degradovat budoucího inženýra (prosím o prominutí za další výraz) jenom na "cvičenou opici", která umí stisknout příslušnou klávesu, ale neví, proč tomu tak je, je nedůstojné výuce na vysoké škole.

Na otázku znalosti programovacích jazyků odpovědělo kladně jenom 32 dotázaných, tj. 16,94 %. Přehled znalostí jednotlivých programovacích jazyků je na grafu.

To si myslíme, že je na jedné straně žalostně málo, na druhé však otevírá prostor pro naše

působení a možnost tento nedostatek odstranit. S argumentací, že není úkolem naší fakulty vychovávat programátory, je jistě možné se ztotožnit. To však vůbec neznamená, že by naši absolventi neměli být seznámeni se základy algoritmizace a programování. Vždy jsme na katedře prohlašovali, že naším cílem při výuce programovacího jazyka je naučit posluchače algoritmickému myšlení, které je fundamentem pro aktivní využívání všech uživatelských programových produktů. Získané základy programovacího jazyka mají sloužit jako východisko pro zvládnutí programovacích technik v dalších aplikacích. A že tato potřeba dnes existuje, je nabitelná. Efektivní využívání tabulkového procesoru EXCEL, případně databázového systému ACCESS se bez znalosti základů objektového programování neobejdou. Navíc je tady i druhý aspekt, v případě týmové spolupráce (a ta je v dnešních podmínkách předpokladem každého úspěšného řešení, protože představa, že inženýr je vědec, který je zalezlý někde v koutě laboratoře a dělá si svou vědu bez ohledu na okolí a potřebu komunikace s tímto okolím, je zcela neudržitelná) je nezbytné, aby uměl formulovat zadání úkolu tak, aby mohl spolupracovat i s dalšími odborníky a tedy i s programátory specialisty. Myslíme si, že tuto potřebu plně pochopili na dalších fakultách naší univerzity, kde se na rozdíl od naší fakulty, kde došlo k redukci rozsahu hodin (a žel ne jenom tohoto předmětu), problematice výpočetní techniky věnují povinně minimálně 4 semestry.

Potěšující je zjištění, že se prakticky vyrovnaly rozdíly mezi znalostmi absolventů gymnázií a ostatních středních odborných škol (včetně odborných učilišť). Dokládá to následující graf.

V jakém rozsahu a obsahu se tedy výpočetní technice v úvodu studia na naší fakultě věnovat, a to tak, aby posluchači v následném studiu tuto techniku byli schopni efektivně používat? Řada pedagogů požaduje, aby posluchači po absolvování základního kurzu měli rozsáhlé znalosti a prakticky ovládali celou škálu potřebných programovacích produktů. K těmto požadavkům se přikláníme také. Ale jak to zvládnout během jednoho semestru v časovém prostoru 1 hodiny přednášek a 3 hodin praktických cvičení? To je nereálné. Je jistě možné apelovat na samotné posluchače, aby tomuto předmětu věnovali zvýšenou aktivitu a samostatné doplňující studium. Ale to by museli mít odpovídající motivaci. Potřebují tyto znalosti v následujícím studiu? Požadujeme, aby laboratorní protokoly z fyziky, anorganické chemie, organické chemie, analytické chemie, automatizace a dalších předmětů posluchači zpracovali ve WORDu? Požadujeme, aby v těchto protokolech byly tabulky a grafy zpracovány v EXCELU? Odpověď nechť si každý dá sám. Je třeba kriticky se postavit i k druhému názoru, že chemikovi stačí trojčlenka a kalkulačka (protože to stačilo a mnohde stačí mnohým i dnes, což je ale konstatování smutné).

Jaká organizační a obsahová opatření na závěr tohoto průzkumu doporučit?

1. Anketu o znalostech výpočetní techniky uspořádat ještě před zahájením výuky.
2. Umožnit studentům, kteří získali potřebné znalosti již na střední škole, složit zkoušku z předmětu výpočetní technika v úvodu 1. semestru.
3. Rozdělit studenty do studijních skupin podle deklarovaných znalostí výpočetní techniky.
4. Rozšířit povinnou výuku výpočetní techniky minimálně o jeden semestr se zvýšeným akcentem na algoritmizaci a základy programování.
5. Vést studenty v základním i specializovaném studiu k aktivnímu využívání výpočetní

techniky (laboratorní protokoly, semestrální a ročníkové práce, práce diplomové).

*prof. Ing. Ivan Taufer, DrSc.
Katedra řízení procesů a výpočetní techniky FChT*

Institucionální podpora výzkumu na vysokých školách

Dne 4. listopadu 1998 se na Dopravní fakultě Jana Pernera v Pardubicích uskutečnil seminář uspořádaný Nadací Jana Pernera na téma "Institucionální podpora výzkumu". K aktuálním otázkám na něm vystoupili přední pracovníci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR pánové Ing. František Hronek, CSc., ředitel odboru politiky výzkumu a její realizace, Ing. Václav Hanke, CSc., ředitel odboru programů výzkumu a vývoje a vědecký sekretář Rady vlády ČR pro výzkum RNDr. Marek Blažka. Semináře se zúčastnili zástupci vedení Univerzity Pardubice i všech jejích fakult.

Předmětem semináře byla realizace principů vědní politiky České republiky na přechodu do 21. století, přijatých vládou v červnu 1998, zejména část, týkající se zavedení nové formy státní finanční podpory výzkumu, tzv. institucionálního výzkumu. Se zájmem vyslechli přítomní vystoupení pracovníků MŠMT, kteří hovořili zejména o důvodech vzniku pravidel, jejich cílech, způsobu přípravy a základních požadavcích na obsah výzkumných projektů. Zvláštní pozornost byla věnována metodice jejich přípravy, způsobu hodnocení a financování zejména v podmínkách nového postavení vysokých škol.

Obsáhlá diskuse potvrdila nejen aktuálnost tohoto tématu, ale i prospěšnost takovýchto setkání pro obě strany.

*Ing. Karel Pivoňka, CSc.
Katedra technologie a řízení dopravy DFJP
Vzdělávací a informační pracoviště Praha*

Dohoda o spolupráci Dopravní fakulty Jana Pernera s největším českou státní organizací - Českými drahami

V zájmu přispět k rozvoji železniční dopravy cestou výchovy a vzdělávání odborníků a získávání nejnovějších vědeckých poznatků výsledků výzkumu a jejich využití v železniční praxi byla dne 24. listopadu 1998 uzavřena dohoda o spolupráci mezi Českými drahami, státní organizací a Dopravní fakultou Jana Pernera Univerzity Pardubice. Dohodu podepsali I. náměstek generálního ředitele Českých drah Ing. Ivo Malina, CSc. a děkan Dopravní fakulty Jana Pernera prof. Ing. Milan Lánský, DrSc.

Spolupráce je zaměřena nejen na výchovně vzdělávací a vědeckovýzkumnou činnost, ale pokrývá i další formy spolupráce, které mohou představovat oboustranný prospěch zúčastněných stran.

Z úkolů, ke kterým se na úseku výchovně vzdělávacím zavázala DFJP UPa, je možné uvést zejména nabídku na spolupráci při trvalé odborné výchově pracovníků Českých drah v rámci celoživotního vzdělávání se zvláštním zaměřením na zpracování a realizaci kariérových drah vysokoškolských zaměstnanců a pracovníků v řídicích funkcích, zavedení a realizaci systému

trvalého hodnocení vedoucích řídicích pracovníků ČD a poskytování potřebného odborného zázemí pro jejich případné atestace.

České dráhy budou spolupracovat s fakultou při přípravě a upřesňování věcného zaměření studijních programů a projektů celoživotního vzdělávání, umožňovat studentům DFJP absolvování provozní praxe ve výkonných jednotkách ČD a provedení odborných zkoušek podle platných směrnic ČD.

Vědeckovýzkumná činnost je společně soustředěna na rozšiřování poznatků a informací o projektech řešených v rámci výzkumných programů EU, UIC apod., spolupráci při tvorbě informačních fondů a bází dat v oblasti železniční dopravy a informování o projektech rozvoje vědy a techniky řešených Českými drahami v rámci mezinárodních výzkumných programů.

Dopravní fakulta Jana Pernera se dále nabídla, že bude na základě požadavků ČD zpracovávat oponentní vyjádření a expertní stanoviska k rozvojovým záměrům ČD, případně jiným problémům vyplývajícím z provozní praxe, podílet se na programech podpory získávání vhodných absolventů do funkcí ČD, spolupracovat při nábořech studentů, zejména však poskytovat publikace z produkce DFJP, případně dalších fakult Univerzity Pardubice, do informačních fondů ČD (technickým knihovnám) v dohodnutém rozsahu.

Podle této dohody se dále České dráhy zavázaly poskytovat bezplatně nebo za minimální, tj. režijní ceny nebytové prostory pro výchovně vzdělávací a vědeckovýzkumnou činnost DFJP.

Součástí dohody je společný přístup ke spolupráci s Nadací Jana Pernera, jejímž prostřednictvím budou České dráhy i Dopravní fakulta Jana Pernera usilovat o pokračování Univerzity třetího věku pro zaměstnance Českých drah - důchodce, koordinovaný postup při zadávání a řešení vědeckých a výzkumných projektů v oblasti železniční dopravy, vytvoření samostatné oborové komise pro otázky dopravy v rámci Grantové agentury ČR a umožnění činnosti Nadace Jana Pernera, včetně expozitury Agentury Nadace v Praze v prostorách ČD.

Návazně na tuto dohodu budou uzavřeny smlouvy konkretizující finanční, věcné a termínové otázky jednotlivých akcí a projektů s příslušnými organizacemi Českých drah.

*Ing. Milena Foglarová
Katedra provozní spolehlivosti, diagnostiky a mechaniky
v dopravě DFJP
Vzdělávací a informační pracoviště Praha*

Nadace Jana Pernera a nová forma její činnosti

Dne 3. prosince 1998 se uskutečnilo 9. zasedání prezidia Nadace Jana Pernera, na kterém se hodnotila dosavadní činnost nadace i její příprava na transformaci podle zákona č. 227/1997 Sb. V souladu se svým posláním byla činnost nadace v uplynulém období soustředěna především na projekty zaměřené na

- podporu vzdělávání,
- rozšiřování poznatků mezi odbornou a laickou veřejností

- podporu vědy, výzkumu a racionalizačních projektů v dopravě.

Většina projektů se realizovala ve spolupráci s Dopravní fakultou Jana Pernera Univerzity Pardubice a s její odbornou gescí. Uskutečnění jednotlivých akcí bylo umožněno i díky podpoře řady subjektů, které formou finančních a nefinančních darů přispěly k naplnění plánovaných cílů nadace v tomto roce.

Vedle těchto věcných aktivit byla činnost nadace soustředěna na přípravu nezbytných podkladů pro registraci nástupnických organizací nadace, zejména Institutu Jana Pernera a Nadačního fondu Jana Pernera.

Podle přijatých materiálů, předložených k registraci do registru nadací u Krajského soudu v Hradci Králové, bude nadační fond i nadále zabezpečovat akce spojené s podporou výchovy a dalšího vzdělávání pracovníků v oblasti dopravy a spoju; s rozvojem řešení vědeckých, výzkumných a koncepčních problémů, přístrojového,

informačního a prostorového vybavení výchovných, vědeckých a výzkumných činností; s rozšiřováním poznatků, informací a vědomostí mezi odbornou a širokou veřejností; s rozvojem informačních systémů v oblasti sociálních, ekonomických a vědeckotechnických informací a publikační činnosti formou příspěvků na vydávání knih, časopisů a dalších odborných publikací. Veškerý stávající majetek nadace a jeho některé projekty budou převedeny na Nadační fond Jana Pernera tak, aby jeho další činnost plně odpovídala požadavkům na podporu obecně prospěšných cílů.

Institut Jana Pernera, který byl rovněž předložen k registraci do rejstříku obecně prospěšných společností u Krajského soudu v Hradci Králové, nahradí dosavadní aktivity nadace na úseku poskytování obecně prospěšných služeb ve vzdělávání, výzkumu, osvětě a publikační činnosti. Základní podmínkou pro poskytování těchto služeb je, aby pro všechny zájemce byly stejné podmínky a aby všichni zájemci se mohli včas dozvědět o konkrétním obsahu a podmínkách poskytovaných služeb. Institut bude současně vykonávat i doplňkovou činnost na základě smluvních vztahů v oblasti vědeckovýzkumné, vývojové a expertní činnosti, nakladatelství a vydavatelství, organizačním a ekonomickém poradenství a provozování a organizování školicí a vzdělávací činnosti. Na všechny uvedené předměty podnikání má institut příslušné živnostenské listy.

Výhodou rozdělení nosných činností dosavadní nadace mezi nadační fond a institut je přehlednější a jednoznačnější orientace v jednotlivých aktivitách zejména ze strany zájemců o nabízené podpory a služby. V rámci institutu se současně vytvářejí i regionální střediska v Pardubicích, České Třebové a Praze, která budou tvořit samostatné organizační jednotky, operativně působící v daném území, případně pro vybrané činnosti.

I když transformace Nadace Jana Pernera představuje náročný proces, je potěšitelné, že o její projekty je trvalý zájem a její úloha v nabídce vzdělávacích i výzkumných programů představuje vhodný doplněk studijních programů nabízených Univerzitou Pardubice.

Inženýrské studium na FES potvrzeno

Ve dnech 21. a 22. října 1998 proběhlo v Hořovicích 2. zasedání akreditační komise, zabývající se kromě jiné agendy rovněž akreditací Fakulty ekonomicko-správní Univerzity Pardubice. Výhodiskem hodnocení byly závěry, k nimž její pracovní skupina dospěla během svého pobytu na zdejší fakultě 19. října 1998. Na jejich základě mohl v úvodním vystoupení prof. Ing. Milan Sojka, CSc. konstatovat, že úroveň na fakultě vyučovaných ekonomických předmětů je srovnatelná s jinými obdobnými fakultami. Zároveň ocenil přijatá opatření a změny, směřující ke zlepšení stavu od poslední návštěvy akreditační komise.

Konstruktivní přístup fakulty k předchozím výhradám k její činnosti se promítl v závěry akreditační komise. Nejdůležitější z nich na její adresu uvádějí:

1) (Akreditační komise) "ruší své doporučení MŠMT ze dne 26. června 1998 k odejmutí FES UPa právo konat státní zkoušky v oborech vysokoškolského studia od školního roku 1998/99",

2) "Akreditační komise doporučuje ponechat akreditaci vysokoškolského studia na dva roky s tím, že za dva roky proběhne nové hodnocení fakulty."

Citované usnesení je pro pardubickou fakultu nejen příznivé, nýbrž především zavazující. Právě tuto skutečnost zdůraznilo shromáždění akademické obce fakulty 17. listopadu 1998. Nejen ve vystoupeních děkana, předsedkyně senátu či tajemníka fakulty, ale i v diskusi se konkrétně analyzovalo, co bude ještě zapotřebí kvalitativně změnit v celém komplexu vědeckovýzkumné, stejně jako pedagogické činnosti. Nemalá pozornost se též věnovala hospodářskému zabezpečení chodu fakulty. Nyní tak záleží především na jejich pracovnících, zda dokáží svá předsevzetí i vytčené úkoly zdárně naplnit.

Vedení univerzity jim k tomu jistě vytvoří příhodné podmínky. Vždyť právě ono přispělo nemalou měrou za podpory představitelů regionu k obhájení akreditace ekonomicko--správní fakulty. Zcela zřetelně tím prokázalo, že v čele s rektorem prof. Ing. Oldřichem Pytelou, DrSc. má upřímný zájem o setrvání fakulty v rámci univerzity i její další všestranný rozvoj.

*PhDr. Miloš Charbuský, CSc.
Katedra veřejné správy FES*

Úspěch posluchačů fakulty ekonomicko-správní

Na počátku loňského listopadu proběhl již IV. ročník soutěže o nejlepší bakalářskou práci, obhájenou na ekonomických fakultách České republiky ve školním roce 1997/98. Jeho účastníky pozvali pořadatelé z Fakulty managementu a ekonomiky ve Zlíně do lázeňských Luhačovic, neboť v nich sídlí firma Toko, a.s., která byla výhradním sponzorem celé akce.

Své zástupce do soutěže vyslalo celkem osm fakult, například Hospodářská fakulta Technické univerzity Liberec, Fakulta národohospodářská VŠE Praha nebo Fakulta obchodně-podnikatelská Slezské univerzity v Karviné. Každá z nich mohla být zastoupena nejvýše třemi soutěžícími, čehož všechny plně využily, takže při jedné absenci soutěžilo dvacet tři bakalářů.

Ti byli pro vlastní soutěž losem rozděleni do dvou skupin. Stejně tak bylo losováním určeno složení obou porot, včetně jejich předsedů. Zárukou objektivit bylo též přesné vymezení kritérií, jimiž se jednotliví porotci měli řídit při hodnocení předložených prací. V rozpětí jednoho až pěti bodů posuzovali stupeň jejich náročnosti, úroveň zpracování literárních pramenů, konkrétní přínosy pro praxi, formální úroveň práce i kvalitu její prezentace.

V samotné soutěži se absolventi bakalářského studia pardubické ekonomicko-správní fakulty rozhodně neztratili, byť se na ni 5. listopadu vydávali s jistou nervozitou. Tím radostnější bylo druhého dne jejich loučení s hostitelským městem. Domů si totiž odváželi významná ocenění: diplom za druhé místo Bc. Radan Poppe a Bc. Jitka Vrzalová diplom za páté místo. Navíc i Bc. Jana Sabinovská svým vystoupením zanechala u poroty i přítomných posluchačů velmi dobrý dojem, přestože na medailové umístění nedosáhla.

Všichni vyslaní reprezentanti tak dokázali naplnit předsevzetí, s nímž přijali pověření zúčastnit se celostátní soutěže o nejlepší bakalářskou práci. Svým následovníkům tím ovšem současně nasadili laťku úspěšnosti dosti vysoko. Přesto doufáme, že další ročník soutěže, který se má uskutečnit v Jindřichově Hradci, přinese naší fakultě obdobně dobré výsledky.

*PhDr. Miloš Charbuský, CSc.
Katedra veřejné správy FES*

HUMANITNÍ VZDĚLÁVÁNÍ NA UNIVERZITĚ PARDUBICE

V souladu s Programem rozvoje Univerzity Pardubice do roku 2006, předloženým Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy ČR, současný rektor prof. Ing. Oldřich Pytela, DrSc. společně s ostatními akademickými funkcionáři významně podporuje rozšiřování a

zkvalitňování humanitního vzdělávání. Počítá se s tím, že Ústav jazyků a humanitních studií představuje jádro budoucí Fakulty humanitních studií Univerzity Pardubice. Jsme si vědomi toho, že se jedná o složitý a dlouhodobý proces, vyžadující především zásadní nárůst graduovaných vědeckopedagogických pracovníků humanitního a jazykového zaměření na Univerzitě Pardubice. Podstatné je, že tento záměr má pozitivní odezvu nejen na úrovni města, ale i okresu Pardubice.

Za první krok ve směru k realizaci rozvojových plánů je možno pokládat zpracování projektu jazykových a sociokulturních studií. Jeho schválení příslušnými orgány Univerzity Pardubice předcházely konzultace na Magistrátu města Pardubice, Okresním úřadě v Pardubicích i na Diplomatické akademii Ministerstva zahraničních věcí ČR. Získali jsme podnětná doporučení a potěšila nás především podpora na úrovni regionu, která se projevila i participací (zejména finanční) na grantu: "Nové formy vzdělávání obyvatelstva s ohledem na vstup do Evropské unie" (Vzdělávací regionální centrum).

Na rozdíl od vzdělávacích programů, které staví na matematice jako logickém jazyce, se vychází z jiného základu: z cizího jazyka. Ten chápeme nejen jako významný instrument verbální komunikace se zahraničními partnery, ale především jako prostředek kultivace a rozvoje jedince, jenž má adekvátně zvládat úkoly a problémy v profesním i osobním životě v mezinárodním společenství. Chceme tak umožnit vzdělávání pro 21. století i těm schopným jedincům, kteří neinklinují k matematice. Zejména v distanční formě dostanou možnost vzdělávat se sociokulturně techničtí a ekonomičtí experti, kteří získali na vysoké škole jiné vzdělání a pro svůj profesní a občanský růst potřebují rovněž vědomosti a především dovednosti jiného typu.

Dále nastíníme některá obecná východiska tvorby programů terciárního vzdělávání, která jsme brali v úvahu při zpracování projektu.

Kvalitativní změny ve společnosti a výrobě vyžadují širší vědeckou a technickou vzdělanost, pochopení ekonomických zásad, profesní postoje ke kvalitě, různorodost a vzájemnou zaměnitelnost odbornosti. Za vhodné lze považovat teoretické koncepce týkající se činností a problémů reálného života.

Zdokonalování kvalifikace není jen ekonomickým imperativem, ale má také sociální rozměr. Na konci 20. století dochází ve zvýšené míře k řadě zásadních změn v sociálních vztazích, hodnotách a aspiracích. Projevuje se tendence k většímu individualismu, který je užitečný ve spojení se zvýšenou odpovědností jedinců, zároveň je nežádoucí ve spojení s nárůstem kvantity střetů (na úrovni jednotlivce, instituce či makroúrovni). Považujeme proto za potřebné zdokonalovat sociální dovednosti jedince a zvyšovat jeho vnitřní kultivovanost i kulturu jednání. Generalisté jako jedinci se všeobecnými kompetencemi a jazykovou způsobilostí mohou být schopni vyrovnávat se s odlišnými představami a komunikovat s více jedinci různých typů.

Struktura práce bude vyžadovat pracovníky s propojenými odbornostmi, s dovednostmi spolupracovat jako experti v týmu i řídit projekty. Na významu nabývá vzdělávání poskytující široký základ pro pochopení manažerských a technických principů, představující oporu pro celou strukturu rychle se měnícího technologického systému. Univerzálně orientovaní pracovníci se širším kulturním základem mají vyšší stupeň vzájemné zaměnitelnosti, ale poznatková exploze a nové technické výsledky vedou k akcentaci úzké specializace.

Ukazuje se, že optimální cestou do 21. století není orientace na úzkou specializaci - zejména v prvním cyklu vysokoškolského vzdělávání (= bakalářské studium), ale naopak jako nosná se jeví koncepce multidisciplinarity a rozvoje dovedností jedince. Do popředí vystupuje rozvíjení kreativity, flexibility, samostatnosti a dynamičnosti jedince, jeho dovednosti pracovat s informacemi a řešit problémy i posílení vnímavosti k otázkám ochrany životního prostředí. Zároveň se diskutují a ověřují koncepce prohlubování všeobecného vzdělání v prvních letech studia na vysoké škole (USA, Japonsko). Je rovněž zřejmé, že vysokoškolské studium má být mnohem otevřenější vůči zkušenosti z praxe a nelze ho omezovat na učebnu, knihovnu nebo laboratoř.

Jak jsme již uvedli, je v moderní společnosti rychlost sociálních, ekonomických a technologických změn značná a stále se zvyšuje. Jedinec se s tím musí vyrovnávat i tak, že rozvíjí schopnost učit se přijímat nové vědomosti po celý život.

Hledáme-li odpověď na otázku - CO MÁ ZNÁT ABSOLVENT, ABY SE PROSADIL VE SVĚTĚ, PRO KTERÝ JSOU TYPICKÉ RYCHLE SE MĚNÍCÍ POTŘEBY A PŘÍLEŽITOSTI? - Je třeba vycházet z toho, že ve věku masové komunikace nemohou převládat tradiční disciplíny. Relevantnost vzdělávacích programů lze posuzovat podle toho, jak rozvíjejí schopnosti a dovednosti jedince, jeho společenskou a kulturní způsobilost, jak mu umožňují kombinovat báze kurzy s volitelnými a vytvářejí předpoklady pro jeho pozdější specializaci.

Výše uvedené jsme se pokusili aplikovat ve vzdělávacím programu jazykových a sociokulturních studií.

V akademickém roce 1999/2000 se otevírá na Ústavu jazyků a humanitních studií možnost zájemcům o jazyková a sociokulturní studia. Jedná se o tříleté bakalářské studium multidisciplinárního charakteru se společenskovední a jazykovou profilací se zaměřením na komunikaci regionů Evropy. Studium má připravovat především pro veřejně prospěšné instituce neziskového charakteru, a to sociálně, kulturně, edukativně a ekologicky zaměřené. Dále rovněž pro práci v redakcích sdělovacích prostředků, nakladatelstvích, ve službách, cestovním ruchu a turismu.

Vzdělávací program je uspořádán modulárně s kreditním hodnocením. Je rozdělen celkem do šesti tematicky samostatných modulů. Cílem nejazykové části studia (5 modulů) je vybavit studenty poznatky a dovednostmi z různých oblastí společenského života, nezbytnými pro porozumění novým problémům a jevům, které vyplývají z činností v regionu, a to až do celoevropské úrovně. Cílem jazykové části studia je zdokonalit jazykovou kompetenci studentů ve dvou cizích jazycích a rozšířit jejich jazykové dovednosti alespoň v jednom dalším evropském jazyku.

Předností absolventa má být vedle aktivní jazykové vybavenosti, sociálních dovedností, kultivovanosti v myšlení a jednání orientace v problematice společenskovední, interkulturní a

multikulturní. Student získává nejen vhled do současného obrazu Evropy, ale také do jeho ideových kořenů a na základě multidisciplinárního přístupu si osvojuje ucelené poznatky o aktuálních tématech souvisejících s ideou evropanství.

Během studia se akcentuje porozumění novým problémům a jevům, dovednost věcné argumentace a adekvátní zvládnání komunikačních procesů. Orientace na sociální konsenzus, kooperaci a vedení k aktivitám v týmu i analytické dovednosti mají umožnit absolventům podílet se na tvorbě a realizaci regionálně zaměřených programů, souvisejících s evropskými integračními tendencemi různého charakteru.

Uvedení nového vzdělávacího programu v život vyžaduje zainteresovanost a participaci odborníků z praxe i značné pracovní úsilí vědeckopedagogických pracovníků Ústavu jazyků a humanitních studií. Zejména metodické rozpracování pro distanční vzdělávání a tvorba studijních materiálů předpokládá spolupráci s dalšími odbornými pracovišti a získání dodatečných finančních zdrojů.

Domníváme se však, že nastupujeme cestu správným směrem.

*doc. PhDr. Věra Poláčková, CSc.
ředitelka Ústavu jazyků a humanitních studií UPa*

30. Celostátní koloristická konference v Pardubicích

Ve dnech 20. - 22. října 1998 se konala v Pardubicích, v prostorách Domu techniky, jubilejní 30. Celostátní koloristická konference se zahraniční účastí. Prvý ročník této konference se konal v r. 1965, ale již od roku 1955 se konaly tzv. Koloristické sjezdy. Organizátory konference byl Spolek textilních chemiků a koloristů, Univerzita Pardubice, OSTACOLOR, a.s. Pardubice-Rybitví a INOTEX s.r.o. Dvůr Králové nad Labem. SYNTHESIA, a.s. Pardubice-Semtín je významným výrobcem textilních barviv a barviv pro netextilní aplikace, prodej těchto barviv je zajišťován a.s. OSTACOLOR se sídlem rovněž v Pardubicích. Univerzita Pardubice je od r. 1992 sídlem obnoveného Spolku textilních chemiků a koloristů (STChK), jehož devadesáté výročí založení r. 1908 ve Dvoře Králové nad Labem bylo vzpomenu v rámci slavnostní konference v květnu roku 1998. Na Fakultě chemicko-technologické Univerzity Pardubice je možno studovat zaměření textilní chemie a technologie chemických vláken. Absolventům tohoto studijního zaměření se dostane dobrého vzdělání nejenom v oblasti samotného textilního zušlechťování, ale mají dobrou přípravu z ostatních oblastí chemie, jako je organická, makromolekulární nebo analytická chemie a rovněž chemického inženýrství.

Protože se jednalo o 30. jubilejní konferenci, zhodnotil prezident STChK Ing. Bohumil Reischstädter, CSc uplynulé konference ve vztahu k rozvoji textilní chemie od r. 1955.

Z dalších dvaceti odborných přednášek bylo 11 předneseno zahraničními odborníky z oblasti textilní chemie i textilního strojírenství. Základní výzkum byl zastoupen přednáškami z Univerzity Pardubice a Technické Univerzity Liberec. Ing. Jan Marek, CSc (INOTEX s. r.o.) připomněl problémy textilního průmyslu v západní Evropě, které jsou v mnohém srovnatelné se stavem textilního průmyslu v ČR. Čtyři přednášky byly věnovány barvivům reaktivním

jako perspektivní skupině barviv, při snaze řešit některé ekologické otázky. Ing. D. Dvorský (INOTEX s.r.o.) připomenul, že i barviva Indigosol, vyráběná od r. 1919, mají stále oprávněné použití. Přednášky z oblasti textilních pomocných prostředků se zaměřovaly především na docílení speciálních efektů nebo na ekologizaci výroby.

Aktuální stav techniky pro textilní tisk vyložil v přednášce p. J. Zimmer (fy ZIMMER, Klagenfurt, Rakousko). Tato firma byla založena r. 1874 ve Warnsdorfu.

Součástí konference bylo patnáct konzultačních stánků zástupců firem vyrábějících barviva, textilní pomocné prostředky a strojní zařízení. Tato forma spolupráce dodavatel - zákazník je v rámci koloristických konferencí tradiční a oblíbená.

Vzhledem k vysokým nákladům není u příležitosti konference vydáván sborník. Obsáhlé anotace přednášek jsou uveřejněny ve "ZPRAVODAJI STChK" (č. 4), který účastníci obdrželi u prezentace.

Konference se zúčastnilo 160 pracovníků textilních podniků a jiných institucí z ČR, 10 ze Slovenské republiky a 30 odborníků z Rakouska, Polska, Německa, Belgie a Švýcarska.

V rámci konference se uskutečnila Valná hromada členů STChK a tradiční společenský večer, kde k tanci a poslechu hrála kapela člena STChK Ing. Jana Nerudy.

Organizátoři děkují všem domácím a zahraničním firmám, které se sponzorsky podílely na pořádání 30. Celostátní koloristické konference.

Příští setkání textilních chemiků České republiky i ze zahraničí se uskuteční v květnu 1999 (TEXCHEM '99) ve Dvoře Králové nad Labem u příležitosti padesátého výročí založení tamního Výzkumného ústavu textilního zušlechťování - dnes fy INOTEX s.r.o.

*Ing. Ladislav Burgert, CSc.
Ústav polymerních materiálů FChT UPa*

Analýza organických látek v životním prostředí

Univerzita Pardubice se podílela na přípravě a realizaci semináře, který uspořádala společnost 2 THETA ve dnech 9. až 12. listopadu v Komorní Lhotce.

Seminář nesl název "Analýza organických látek v životním prostředí" a zúčastnili se ho pracovníci Katedry analytické chemie Fakulty chemicko-technologické UPa se svými přednáškami. Prof. Ing. Jaroslav Churáček, DrSc. vystoupil s přednáškou, která se týkala výhledu a směrů analytické chemie v příštím tisíciletí; doc. Ing. Karel Ventura, CSc. se zabýval novými extrakčními technikami pro izolaci analytů z tuhé matrice. Ing. Václav Pitthard přednesl příspěvek, týkající se spojení plynové chromatografie s hmotnostní spektrometrií a Ing. Michal Holčapek mluvil o spojení vysokoúčinné kapalinové chromatografie s hmotnostním spektrometrem. Prof. RNDr. Milan Meloun, DrSc. se zabýval chybami, nejistotami a variabilitou analytických výsledků.

Semináře se zúčastnilo kolem stovky účastníků z celé republiky, převážně však ze severní a jižní Moravy. Zájemcům byly poskytnuty informační materiály o naší univerzitě. Naše účast

byla dobrou propagací univerzity na Moravě a Slezsku. Bylo zodpovězeno i několik dotazů týkajících se možnosti studia v Pardubicích, a to nejen na fakultě chemicko-techno-logické.

*prof. Ing. Jaroslav Churáček, DrSc.
Katedra analytické chemie FChT odborný garant akce*

Celostátní soutěž diplomových prací z oblasti ochrany a tvorby životního prostředí

Jako doprovodná akce letošního sedmého mezinárodního veletrhu ENVIBRNO 98 se konal pátý ročník soutěže o nejlepší diplomovou práci s tematikou ochrany a tvorby životního prostředí.

Soutěž pořádá Ekologická nadace ENVIOPTIMUM při VUT Brno, ministerstvo životního prostředí a ředitelství BVV a.s., Brno. Nad letošním ročníkem převzal záštitu ministr životního prostředí RNDr. Miloš Kužvart, který se zúčastnil i vyhlášení vítězů.

Do soutěže se přihlásilo 52 diplomantů z vysokých škol v celé České republice (z toho 6 z Univerzity Pardubice). V prázdninovém období v prvním kole probíhalo hodnocení všech prací externími posuzovateli; nejlepších čtrnáct soutěžících postoupilo do finále, které se konalo 19. října t.r. ve Žďáru nad Sázavou. Porotě složené z pedagogů vysokých škol a zástupce MŽP předsedal Dr. Radoslav Kinský

Porotci konstatovali dobrou odbornou úroveň prací a v mnoha případech rovněž suverénní, srozumitelné, i po formální stránce úspěšné vystoupení soutěžících. Rozhodování poroty proto nebylo jednoduché. Je potěšitelné, že naši univerzitu výtečně reprezentoval Ing. Jiří Jež, absolvent oboru Ochrana životního prostředí FChT, s prací "Zhodnocení chemického složení povrchových vod v souvislosti s ukončením těžby uranu na ložisku Olší" (jejímž vedoucím byl doc. Ing. Tomáš Sákra, CSc.), zvítězil v přírodovědné kategorii.

Se všemi oceněnými pracemi se pak veřejnost mohla seznámit přímo na veletrhu ENVIBRNO, kde byly vítězům a dalším oceněným předány diplomy a ceny. Stejně jako v loňském roce bude i z letošní soutěže vydán CD-ROM (na loňském "CDčku", které je zájemcům k dispozici v Univerzitní knihovně, byly publikovány plné texty 38 prací, anotace všech 74 přihlášených prací, 350 stran ekologického slovníku a řada dalších informací).

Účast v podobných soutěžích jistě vhodně završuje období, během kterého posluchač vysoké školy intenzivně pracoval na zadaném tématu. Zároveň je pro čerstvého absolventa příležitostí nejen obhájit v celostátní konkurenci výsledky své první velké práce, ale i prezentovat svoji alma mater jak mezi ostatními vysokými školami, tak na veřejnosti - informace o soutěži se objevily v televizním a rozhlasovém zpravodajství, v denním tisku, v týdeníku Profit aj. Snad by bylo možné, aby vedoucí diplomových prací zaměřených na oblast životního prostředí již

nyňí vedli v patnrosti možnost účasťi svých studentů v soutěži; uzávěrka bývá každoročně koncem června, celostátní kolo pak probíhá v době konání veletrhu ENVIBRNO.

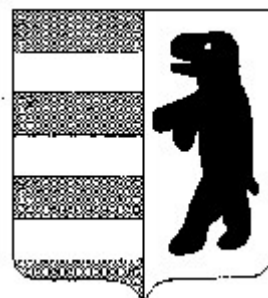
Na závěr ještě jedna informace: v listopadu t.r. vyhlásila nadace ENVIOPTIMUM soutěže nazvané Recyprodukt, Recytechnologie, Cleanprodukt a Cleantechnologie. Hlavním důvodem pro vypsání soutěže je snaha zlepšit osvětu o používání druhotných surovin, propagovat výrobky a technologie související s touto oblastí, upozorňovat na výhody tzv. čistší produkce. Zájemci se bližší informace o soutěži mohou dozvědět na tel. 0465-533 006 nebo si je mohou vyžádat e-mailem (machalikova@upce.cz).

*doc. RNDr. Jaroslava Machalíková
Katedra provozní spolehlivosti, diagnostiky a mechaniky
v dopravě DFJP,
Univerzitní ekologické centrum UPa*

Zápisky z Podkarpatské Rusi

Z titulku je zřejmé, že bude řeč o Podkarpatské Rusi, oficiálně Zakarpatské části Ukrajinské republiky. Přestože tato země kdysi patřila k Československé republice, je pro nás sice nedalekou, ale přitom poněkud exotickou zemí. Podkarpatskou Rus známe většinou prostřednictvím tvorby Ivana Olbrachta. Každému se v této souvislosti asi vybaví Nikola Šuhaj a Koločava. I já vám chci sdělit své zážitky z návštěvy Koločavy, pro Čechy nyní poněkud kultovního místa, a trochu vás nalákat na zajímavý výlet.

S představou navštívit Koločavu jsem si začal pohrávat dlouho před realizací cesty, inspirován líčením Honzy Morávka, studenta historie, který se problematikou Podkarpatské Rusi zabývá. Vlastně to všechno začalo při cestách na zasedání předsednictva Rady vysokých škol ČR, jehož jsme oba členy (Honza jako velký předseda mocné Studentské komory). Z nezávazných úvah vzniklo rozhodnutí - a tak jsme 6. července 1998 vyrazili.

Bylo nás tři, Honza, Filip a já. Honza byl náš průvodce, protože to již v Koločavě, cíli to naší cesty, znal. Filip a já jsme naopak o tomtéž neznali nic, ale velice jsme se těšili na případná dobrodružství. S odstupem času mohu říci, že jsme nebyli zklamáni. Ale nejdříve několik reálií o Podkarpatské Rusi.

Rozloha 12.8 tis. km² a 1 281 tis. obyvatel ukazuje, že se jedná o poměrně malé území. Hlavním městem je Užhorod, mající asi 120 tis. obyvatel, v pořadí dalšími velkými městy jsou Mukačevo a Chust. Národnostní složení je pestré, převládají Rusíni (61.5%, oficiálně vykazovaní jako Ukrajinci), dále to jsou Ukrajinci (16.0%), Maďaři (13.6%) a Rusové (4.8%), zbytek tvoří Romové, Rumuni, Němci a Slováci. Oficiální měna hřivna (asi 25 Kč), neoficiální (ale bez problémů přijímaná) US dolar. Zeměpisně se jedná rovněž o různorodé území. Celou Podkarpatskou Rusí prochází horský systém Východních Karpat, který na hranicích se Slovenskem navazuje na Západní Karpaty. Sever území je proto spíše hornatý (nejvyšší nadmořská výška Goverla 2061 m.n.m.), jih nížinatý (nejnižší nadmořská výška Čop 98 m.n.m.). Tomu odpovídá i charakter porostu, osídlení a zemědělství.

Na Podkarpatskou Rus a zpět se můžete dostat poměrně snadno. Lze použít služeb cestovních

kanceláři, svého času dokonce jezdila do Koločavy přímá autobusová linka z Brna. Protože jsme však chtěli poznat vše na vlastní kůži, zvolili jsme komplikovanější postup. Jízda vlakem do Michalovců nebyla problémem. Z vlakového nádraží je nutno přejít na nádraží autobusové přes celé město, což bývá též v našich končinách dobrým zvykem. Odtud pak jezdí poměrně často autobus do Užhorodu, vzdáleného asi 30 km cesty. Před hraničním přechodem je nutno zakoupit voucher (bratru za 40 Sk), přímo na hranicích pak "strachovku", tedy zdravotní pojištění (3 hřivny, tj. asi 3 dolary), neboť pojištění odkudkoliv z civilizovaného světa jsou vám na Ukrajině k ničemu. Jedete-li autem, musíte si zakoupit rovněž pojištění na auto (10 hřiven). Obě takto získaná ukrajinská pojištění jsou vám ovšem rovněž k ničemu, jak se již mnozí jiní přesvědčili. Nemáte-li hřivny (a kde byste je také vzali), je možno směnit dolary přímo v hale celnice. Jak při výměně peněz, tak při koupi pojištění vystojíte velmi pomalu postupující frontu u okének s velmi pomalu pracujícími úřednicemi (kam by také spěchaly), přičemž kolem vás krouží netrpělivý řidič autobusu, který má svůj jízdni řád. Po překonání této bariéry je pro vás cesta na Ukrajinu otevřena. Ne tak pro některé Ukrajince, kteří zřejmě pro překročení povolené doby pobytu na Slovensku byli příslušnými pasovými orgány zadrženi. Od hranic nás proto v autobuse jelo o několik méně. Po překročení hranic se mění čas, je o hodinu více. Nicméně je to čas oficiální, jak říkají domorodci "kijevskij", zatímco oni se někdy řídí časem střeoevropským. Při zjišťování časových údajů je proto dobře se zeptat, o jakém čase dotyčný hovoří.

Autobusové nádraží v Užhorodu nás uvítalo houfem žebrajících dětí. Nemají zájem o jídlo, ale pouze o peníze. Jsou vytrvalé a je třeba je vytrvale odmítat, jinak byste skončili s prázdnou peněženkou. Naše další cesta směřovala do Mežhorje, nejbližšího města k našemu cíli. Jízdenku je nutno koupit v kase. Koupil jsem úspěšně, pochopili co chci. Prodávající mně několikrát zdůraznila, že autobus odjede ze čtvrtého nástupiště. Tuto důležitou informaci jsem hned sdělil svým spolucestujícím. Vzápětí jsem byl nádražním rozhlasem usvědčen ze lži, neboť odjezd autobusu byl ohlášen z nástupiště třetího. Zkušený Honza však nenechal nic náhodě a pro jistotu oběhl všechny přistavené autobusy. Dobře udělal, protože náš autobus již téměř odjížděl, ovšem od nástupiště druhého. Interiér autobusu předčil exteriér. Na oknech byly zatažené záclonky, na předních sedadlech jakési přehozy, na zadních sedadlech pouze pytlovina. Pořádkumilovný řidič před odjezdem autobus umýval a to, že vodu hojně nastříkal i na sedadla, mu zřejmě nevadilo. Nám ano, protože jsme seděli s mokřými zadky až na konečnou. Jakmile jsme se usadili, řidič nastartoval. Zvuky, které motor vydával, mně připomínaly zvuky lokotraktoru, vezoucího velmi těžký náklad. Nejsem odborník, ale odhadl bych spotřebu tak jeden litr na jeden kilometr (na Ukrajině je naprostý nedostatek pohonných hmot).

Z Užhorodu na východ vede dálnice. Pozoruhodné je, že hned na začátku stojí dopravní značka "Pozor, hrboly". Nutno říci, že právem. Kvalita ostatních silnic není o nic lepší, přičemž je značně proměnlivá. Poměrně slušné úseky jsou střídány takovými, jejichž povrch připomíná nedávné minometné ostřelování, díry o velikosti několika metrů a hloubce několika decimetrů nejsou výjimkou. Ve městech je povrch ulic spíše horší. V době dešťů jsou díry plné špinavé vody, takže navíc nevíte, jak jsou hluboké. Obdivoval jsem vyrovnanost a schopnosti řidičů, kteří nás po těchto cestách vozili. Také jsem pochopil, proč mají místní autobusy tak robustní konstrukci.

Cesta z Užhorodu do Mežhorje vedla přes Mukačevo a Chust, jež jsou, jak již bylo uvedeno, další velká města Podkarpatské Rusi. Charakter krajiny se postupně měnil z rovinaté na kopcovitou. Jižní část připomíná jižní Slovensko nebo Maďarsko. Poměrně výstavné domky jsou zarostlé vínem, v okolí pole a ovocné stromy. S přibývajícím nadmořskou výškou jsou

domy menší, obyvatelé zřejmě chudší, přibývá les. Zde bych vzhled krajiny přirovnal k Velké Fatře, smíšené lesy jsou ale hustší a jejich rozloha nepoměrně větší. Zanedbaná infrastruktura je však jednotícím prvkem. Celkově jsem nabyl dojmu uspořádanosti soukromého v rozporu se zanedbaností veřejného, relativní schopnosti obyvatel se o sebe postarat a absolutní neschopnosti státu se postarat o obyvatele.

Po pěti hodinách jsme konečně dorazili do Mežhorje. Protože autobus do Koločavy jel až za dvě hodiny, využil jsem vynuceného čekání k prohlídce města, mohu-li nesourodé seskupení otlučených paneláků a dřevěných domků tak nazvat. Na ulici se mně podařilo koupit čerstvý chléb a najít jakousi hospůdku, kde měli dokonce několik druhů piva. Nehledě na cenu, všechny jsme je ochutnali. Nejvíce mně chutnalo "klasične" pivo značky "Slavutič", které chutí připomínalo dobrá česká piva. Naopak na značku toho nejhoršího si nevzpomínám, na chuť však ano - něco jako zkažený mošt. Pivo nám pozvedlo náladu, ale též tlak v močovém měchýři. Po marném hledání funkčních záchodů na autobusovém nádraží jsme za nesouhlasného přihlížení ostatních cestujících použili přilehlý trávník. Se záchody je v tomto koutu světa vůbec potíž, jak se zmíním ještě dále. Naštěstí přijel vzápětí autobus, snad ještě o něco zničenější než ten, kterým jsme přijeli, a my vyrazili do Koločavy. Během jízdy jsme vyvolali konflikt, neboť jsme si cosi vyprávěli a srdečně jsme se tomu smáli. Ostatní cestující, neznající naši řeč, se sebestředně domnívali, že se smějeme jim, začali nás hlasitě kritizovat. Na rozdíl od nich jsme leccemus rozuměli a začali se proto jejich výpadům bránit. Vzápětí se na naši stranu přidala část autobusu a konflikt se rozhořel plnou silou. Předmět hádky se posléze změnil a my se stali pobavenými diváky. Nakonec vše skončilo smírem, neboť zvítězil obchod v podobě nabídky na ubytování. Na nabídku jsme nereflektovali, dílem proto, že jsme měli ubytování zajištěné, ale hlavně jsme se v tu chvíli začínali bát. Ne lidí, ale o život. Autobus totiž sjížděl z horského průsmyku do údolí bez zapnutého motoru a po těch několika kilometrech již bylo spálené brzdové obložení v autobuse značně cítit. Dobře to dopadlo, řidič zastavil na požádání mimo zastávku a my jsme byli na místě. Čekalo nás několik dní pobytu v Koločavě.

Koločava je asi sedmitisícová vesnice vpravo a nahoru od středu území Zakarpatské Rusi. Je položena v nádherné krajině zalesněných úbočí a holých vrcholků (poloniny) horského pásma. Jak už jsem uvedl, ve známost u nás vešla především románem Ivana Olbrachta "Nikola Šuhaj loupežník". Sugestivní líčení přírody a života v tomto odlehlém koutu láká, realita současné doby je však už jiná. Koločavské domky jsou rozptýleny podél údolí řeky Terbly a údolí tří potoků, jednotlivé části se nazývají Koločava-Lazy (zde žil Nikola Šuhaj), Koločava-Horb a Koločava-Něgrovec. Domky jsou zděné i dřevěné, některé jsou výstavné a pohledné, jiné naopak. Skrz vesnici vede jediná asfaltová silnice, zbytek jsou za mokra blátivé a za sucha prašné, těžko sjízdné i schůdné cesty, po nichž se pohybuje neskutečné množství krav. Ve vesnici je jedna zrušená a vykradená fabrika z dob Sovětského svazu, několik kostelů různého zaměření, několik škol, z toho jedna střední s Muzeem Ivana Olbrachta, několik hospod a "kaffe", což jsou hospody maskované. Jedna hospoda nese název podle Nikoly Šuhaje a chodí do ní prakticky jenom Češi (v době mého pobytu jich tam bylo hodně, je to též kontaktní místo). Alkohol je drahý, ale dost se pije. Za zmínku snad ani nestojí obchody, kde regály s řídce rozestavenými prošlými kompoty a marmeládami hlídají jedna až dvě prodavačky se sčotem. Někdy je zde možno koupit ukrajinské pivo (docela dobré) nebo bonbony (méně dobré). Jinak nic, ani chleba. Vše, co potřebujete či nepotřebujete k životu, nakoupíte na trhu v centru Koločavy. Překvapila mě šíře nabídky i výběr luxusního zboží, přivezeného kdovíodkud. Obchodování je při zhruba 70% ní nezaměstnanosti zřejmě zdroj příjmů. Zboží leží často rozložené na igelitu na zemi, do toho občas hustě prší, nikdo si to ale

k srdci nebere. Nakupuje se poměrně málo, zboží je i pro nás drahé.

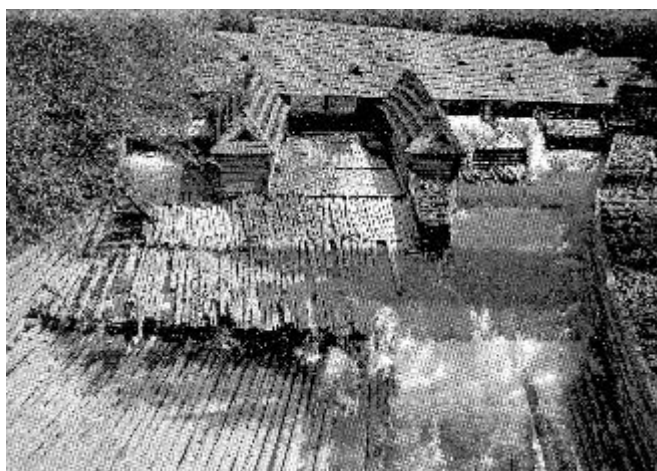
Turistické ubytování lze sehnat snadno, například ve škole (1 hřivna nebo 1 dolar za noc), spacák a karimatku ovšem vlastní. My jsme byli ze známosti ubytováni v bytě učitelky místní školy a direktorky Muzea Ivana Olbrachta v Koločavě jménem Natálka, její muž se jmenuje Valerij. Ubytování bylo bez problémů, s výjimkou častého a několikahodinového vypínání elektrického proudu v libovolnou denní nebo noční hodinu. V důsledku toho přestala téci voda a hlavně splachovat záchod. Filip si vypěstoval podmíněný reflex a na záchod potřeboval vždy, když elektřina vypadla. Trpěli jsme tím všichni. Podobně výpadek elektřiny komplikoval přípravu jídla (plyn není zaveden) nebo například sledování televize (tedy já jsem na obrazovce nic neviděl, televizní signál je tu mezi kopci velmi slabý). Naši hostitelé to vše přijímali stoicky, zřejmě si již zvykli (co jiného jim také zbývá, že?). Nevím, jestli časté vypínání souvisí s počtem dětí, ale asi ano, protože je jich v Koločavě velmi mnoho.

U Natálky a Valerije jsme se i stravovali. Natálka vařila místní jídla, která mně většinou chutnala. Typickým místním jídlem je "tokan", který poněkud připomíná slovenské halušky. Základem je hustá kukuřičná kaše (uvařená ve velkém množství tak pro týdenní spotřebu), politá opraženým špekem a hojně zasypaná brynzou. Dobrá byla též rybí polévka "ucha", uvařená ze zeleniny a z malých rybek ulovených v nepříliš vzdálené přehradě. Rybky plavou v polévce celé, včetně hlavy a ocasu, pochopitelně břichem vzhůru. Mé spolustolovníky to poněkud vyvádělo z míry, já jsem, zdá se, odolnější. Často jsme měli nějakou placku či amoletu, s velmi dobrou zavařeninou. Jediné jídlo, které jsem snědl s přemáháním, byl kus kukuřičné kaše v horkém mléce. Honza s Filipem tak stateční nebyli, a protože Natálka nebyla doma, rozhodli se konzumaci jen předstírat. Zapomněli však, že zrovna nejde elektřina, neteče voda a záchod nesplachuje. Dost jsem se u toho bavil.

Naprostý nedostatek masa jsme kompenzovali přivezeným salámem. K tomu chléb, zde výhradně bílý. Žertovné bylo, že Natálka chtěla z neznalosti vyhodit uherák, neboť je plesnivý a tedy zkažený. Jsem-li u jídla, krátce se zmíním i o alkoholu. Na oslavu s hostiteli jsme koupili láhev vodky. Byli jsme však poučeni, že jsme nenakoupili dobře. Po otočení v dlani totiž musí láhev na ruce zanechat černý kroužek špíny ze dna přepravky. Takováto vodka je "gosudarstvennaja" a tedy kvalitní. V opačném případě se jedná o vodku připravovanou podomácku z kdoví jakých zdrojů, papírovou pečeť námi považovanou za garanci lze prý koupit za pár haléřů.

V závěru pobytu se počasí zlepšilo, a tak jsme s Filipem vyrazili na poloniny. Ze začátku jsme si říkali, že se půjdeme jen tak projít, bez jídla a pití. Jak jsme však stoupali do kopce, stoupala nám i dobrá nálada z prvního trochu slunečného dne. V kopcích bylo vidět cosi, co bylo možno považovat za salaš, a toto místo se stalo prvním naším cílem. Asi po dvou hodinách jsme k tomuto cíli téměř dorazili. Těsně před tím, v malém lesíku, jsme potkali partu chlapů, kteří tam káceli stromy.

Na dotaz, zda je blízko salaš, jsme dostali odpověď, že "nědalekó", stačí jít nahoru, doprava a je to. Šli jsme tedy dále po cestě a krátce na to jsme došli k několika kůlnám a stájím, které jsme viděli z Koločavy. Usoudili jsme, že to není to správné místo, zvláště když jsme v dále viděli další krávy. Přece tady někde "nedaleko" musí být salaš, kde nám dají nebo prodají něco k jídlu a k pití. A tak jsme šli a šli (jak ta Maruška z pohádky), z cesty se stala pěšinka téměř neznatelná, ale vzdát se nám to nechtělo. Uprostřed naprosté divočiny, několik hodin cesty od Koločavy jsme narazili na osamoceného dřevorubce. Podle vzhledu vypadal, že je v těch místech už od jara. Komunikace byla o poznání horší, nicméně i on pochopil, co chceme a dostalo se nám obligátní odpovědi, tj. "nědalekó". Povzbuzeni jsme se vydali na další cestu, nicméně jsme začali uvažovat o tom, že je třeba začít se vracet. Horský hřeben, po kterém jsme kráčeli, nás odváděl od bydliště a hrozilo nebezpečí, že bychom se nemuseli včas vrátit. Naštěstí je shora perfektní topografický přehled o krajině (hřebeny a údolí) a zabloudění nehrozí. Stačí sejít do nejbližšího údolí a potok vás přivede do vesnice. Asi po hodině cesty, kdy jsme již začali zvolna sestupovat, jsme narazili na to, co jsme tak urputně hledali. Opravdu nedaleko jsme zahlédli stádo ovcí (na rozdíl od krav zde věc zcela nevídanou) a několik lidských postav. Přišli jsme blíže a naskytl se nám zajímavý pohled. Přístřešek ze dvou tyčí zaražených šikmo do země a přehozených igelitem, uvnitř nějaké houně, před ním ohniště s obrovským nerezovým kotlem. U kotle seděl starší muž a rukou ponořenou v kotli míchal ovčí mléko. U něj asi tři mladíci. Kolem na stromech rozvěšené pytle s ovčím tvarohem. Zpočátku se nás dívali jako na zjevení, potom se podařilo navázat kontakt. Zkoušení ukrutným hladem, zkusili jsme si říci o kousek tvarohu. Dostalo se nám jakýchsi výmluv, kterým jsme porozuměli později. Ovce totiž nepatřily bačovi, ale jednotlivým majitelům z Koločavy. Těm samozřejmě patřil i tvaroh, pro jehož celodenní produkci si vždy jednou nebo vícekrát za léto přišli. Měli jsme štěstí, neboť jeden ze zmíněných mladíků byl také majitel ovce a právě se chystal odnést denní dávku dolů do vesnice. Slovo kousek tvarohu na ochutnání si vyložil po svém a ukrojil nám asi půlkilový balvan, který jsme nejprve z hladu a potom už ze slušnosti snědli. Poté si onen pohostinný mladík o hmotnosti ne více než 60 kg živé váhy nahodil na každé rameno pytel s tvarohem (podle bači každý 27 kg) a vydal se na zhruba čtyřhodinový sestup do údolí. Opravdu zde nejsou lidé změkčilí. My s Filipem jsme ještě přátelsky pobesedovali s bačou, vyfotili se s ním a vydali se strmou vozovou cestou jinou trasou domů. Ten den jsme měli ještě jeden zajímavý zážitek. Podle domluvy jsme měli navštívit pravoslavnou mši. Protože jsme se ale vrátili později než v domluvených 17 hodin, kdy měla mše začít, již jsme vše považovali za ztracené. Ale nebylo tomu tak. U Natálky jsme měli vzkaz, že mše začíná až o půl šesté. Ke kostelu jsme vyrazili již všichni tři, tedy i s Honzou. U kostela nikdo. Tak jsme si sedli, povídali a čekali. V šest hodin se Honza rozhodl, že se půjde zeptat popa, bydličního v blízkém domku, kdy mše začne.

Doma byla jenom jeho žena (popová či popice), která Honzovi sdělila, že mše začne, až budou mít lidé po práci. Sympatické, že? Tak jsme čekali dále.

Mezitím se začali lidé všeho věku trousit. Přišel se také na nás podívat pop. V civilním. Popovídal a odešel. Pak vyběhl z domku a dopínaje si kněžský úbor otevřel kostel. Vešli jsme a vylezli si na kůr, abychom všechno dobře viděli a slyšeli. Pravoslavná liturgie je pro nás poněkud zvláštní. Vlastní obřad začíná jaksi mimochodem. Lidé se stále trousí, procházejí se v prostoru před ikonostasem, do toho někdo začne číst z církevních knih. Předčítači se střídají (začínal popův malý syn), a když nepředčítají, tak se mezi sebou docela nahlas baví o světských věcech. Občas se ozve pop za ikonostasem, někdy přijde i před něj a pronese tak jednu větu a zase odejde. To vše trvá zhruba dvě hodiny a přiznám se, že jsme neměli vytrvalost čekat až do konce.

Na dokreslení atmosféry bych se měl zmínit o školství a zdravotnictví. Jak už jsem se zmínil, bydleli jsme v bytě učitelky místní integrované základní a střední školy Natálky. Kromě této již uvedené školy umístěné ve středu Koločavy je zde ještě několik dalších škol pouze základních. Počet žáků a studentů celkově přesahuje tisícovku. Budova střední školy byla postavena již za sovětské éry, její vybavení je na zdejší poměry slušné. Jedinou výjimku tvoří záchody, které jsou mimo budovu v dřevěném baráčku a společné jak pro žáky a studenty, tak pro učitele. Vlastní záchody jsou jakési kóje s dírou v podlaze, bez venkovních či jakýchkoliv dveří. Náhodnému pozorovateli to v době školního vyučování jistě poskytuje surrealistický pohled, náhodnému uživateli pak jistě nezapomenutelný exhibicionistický zážitek. Jistě nezapomene jakýsi český turista, který si nevšimnul, kam šlape a v čem stojí, v důsledku čehož si vzápětí na kluzkém terénu zlomil nohu. Protože nemocnice v Koločavě byla zrušena, musel být hostiteli odvezen do Mežhorje. Tam mu nejdříve řekli, že noha zlomená není, a když se na ni s radostí postavil a několikrát si poskočil, přišel mu jiný lékař sdělit, že to je dvojitá zlomenina. Pro sádra se muselo do obchodu, nakonec to ale dobře dopadlo.

V horší situaci se pravděpodobně ocitl otec Natálky, kterého nabrala rohem kráva a způsobila mu vnitřní zranění. Po odvozu do nemocnice v Mežhorje (svépomocí, sanitky nejsou) se příbuzní dozvěděli, že je pátek a lékař bude ordinovat až v pondělí. Na vyslovené naléhání si zraněného nechali v nemocnici, aniž by se jím kdokoliv zabýval. V pondělí ošetřující lékař konstatoval, že je nutná operace, ale vzhledem ke zdravotnímu stavu a stáří pacienta je velmi pravděpodobné, že ji pacient nepřežije. Ale když děda podepíše papír, že si je vědom tohoto rizika, je lékař ochoten operaci provést. Operace se zdařila, pacient přežil a těší se dobrému zdraví. Ale když nám Natálka tento příběh líčila, nebylo nám nejlépe. Co kdybychom také museli na Podkarpatské Rusi do nemocnice? Zlomená noha by stačila.

Zážitků mám samozřejmě ještě více, ale na závěr si nechávám naši cestu domů. Odjezd z Koločavy jsme měli naplánován na pondělní ráno, jízdenky koupeny na rychlík odjíždějící z Michalovců asi v sedm večer téhož dne. První problém vyvstal s autobusem do Mežhorje, odkud měl asi ve tři čtvrtě na devět pokračovat autobus do Užhorodu. Nikdo totiž nevěděl, jestli nějaký autobus odněkud a někam pojede. Podle jedné informace to bylo tak, že pokud přijede autobus z Užhorodu v pátek nebo v sobotu, určitě odjede v pondělí v pět ráno přímo do Užhorodu. Autobus sice přijel, leč v pět hodin ráno jsme se ho nedočkali (odjel prý již brzo večer, což jsme se dozvěděli pozdě ráno). O tvrzení, že v šest jede další do Mežhorje, jsem si myslel své. Nakonec Valerij přemluvil jakéhosi souseda, aby nás do Mežhorje za rozumnou cenu odvezl. Jaké bylo naše zděšení, když zabočil na opačnou stranu a sjel dolů do vesnice. Prý na masáže. Zastavil před jakýmsi domkem a my zůstali v autě sami. Čas neúprosně běžel, linkový autobus do Mežhorje odjel před našimi zraky z nedaleké zastávky. Náš řidič přišel po

půl hodině, když už jsme mu již téměř nepřetržitě vyhrávali na klakson. Prohlásil, že všechno stihneme. Vždyť on byl zástupcem ředitele místní (nyní, jak již uvedeno, zkrachovalé) fabriky a umí v tom chodit. Po cestě jsme předjeli linkový autobus, ale také projeli neskutečnou průtrží mračen. Do Mežhorje jsme dojeli na rozdíl od linkového autobusu včas, abychom si mohli koupit v pokladně lístky a nastoupit do autobusu, který překvapivě jel tam, kam jsme chtěli i my. Zdálo se, že máme nejhorší za sebou, ale nebylo tomu tak.

Autobus vyrazil a mí spolucestující usnuli. Díval jsem se po krajině, neboť jsme jeli jinou trasou. Asi po hodině klidné jízdy se najednou ozvala hrozná rána, autobus se poněkud naklonil a sjel k příkopu. Řidič vyběhl, poté nezvykle otevřel zadní dveře, a tak jsme vystoupili. Naskytl se nám zajímavý pohled. Pravé zadní kolo s osou bylo vysunuto asi půl metru mimo autobus. "Slamal sa", pravil řidič. Kdyby se to stalo v horách při divokých sjezdech nekonečnými serpentinami, asi by to bylo horší. Štěstí nám všem přálo, stáli jsme na okraji města Volovec, přes které vede železniční trať. Štěstí nám ale nepřálo, neměli jsme už žádné peníze. Řidič vracel jízdné pouze těm, kdo si jízdenky po trase kupovali u něj. Nám doporučil, abychom se vrátili do Mežhorje a jeli druhý den. Opravdu zlatá rada. Na naše naléhání nám po velkém duševním úsilí napsal na papír jednu větu ve smyslu, že se autobus polámal u města Volovce, doplnil datum a podpis. Dostalo se nám morální, nikoliv však finanční satisfakce. To nás povzbudilo natolik, že jsme vzali baťohy a vyrazili směr nádraží.

Nejbližší vlak, do něhož bylo povoleno obyčejnému cestujícímu nastoupit, jel až v půl dvanácté. Posbírali jsme zbytky peněz, vytáhli dolarové rezervy a koupili lístky do Mukačeva. Dobu čekání jsme trávili pozorováním okolí a jídlem. Byl jsem velmi deprimován, když dvě otrhané děti vytáhly z odpadkového koše námi odhozené konzervy a vytíraly je chlebem, o který jsme se s nimi rozdělili. To nebyli žebráci peněz z Užhorodu, ty děti měly opravdu hlad. Kromě nás to nikoho kolem zvlášť nedojímalo. Po příjezdu vlaku typu našeho rychlíku vystoupil z každého jednoho vagónu jeden průvodčí a pouštěl cestující dovnitř (takto lze snadno vyřešit nezaměstnanost). Vlak se pohyboval standardní rychlostí 60 km/hod na tak sjetých kolejkách, že jsem to ještě neviděl. Uvnitř ale bylo docela čisto, sedadla byla řešena jako lehátka (byly to v podstatě potažené dřevěné desky). Po dvou hodinách únavné jízdy jsme vystoupili v Mukačevu. Tam stál vlak, kterému říkali "elektríčka". Jízdenky se nikde neprodávaly a my už stejně neměli žádné peníze. Přesto jsme nasedli, jiné řešení nebylo. Tento vlak se pohyboval tak maximálně 30 km/hod, skoro jsem nevnímal, že občas zastavujeme. Interiér odpovídal exteriéru, obojí hrozné. Po příchodu průvodčí jsme promyšleně nabídli lístky, které jsme použili v předchozím vlaku. Ta dobrá žena se nenechala obalamutit, prohlásila, že jedeme načerno a odešla. Už jsme se viděl v nějaké ukrajinské "tjurmě". Nikdo však dlouho nepřicházel, pak přišla jiná průvodčí a dělala, že nás vůbec nevidí. Pochopila, že z nás nic nedostane. Úmornou čtyřhodinovou cestu mně pestřil jakýsi stařík, který mě nutil číst z ruského vydání Strážní věže (pro neznalé časopis Svědků Jehovových), což sám neuměl, a potom mně k tomu dělal sáhodlouhé výklady. Také se se mnou daly do řeči dvě ženy středního věku a vypyτάvaly se na kde co o Česku. To už tak zábavné nebylo. Konečně jsme dojeli do Užhorodu. Měli jsme štěstí, vzápětí jel autobus do Michalovců. Na hranicích jsme byli ještě svědky pašování cigaret z Ukrajiny na Slovensko. Pak už jenom přejít Michalovce, ale to už jsme byli v podstatě doma. Vlak do Čech jsme stihli a naše cestovní anabáze toho dne, která špatně začala a dobře skončila, se naplnila.

Domů jsme dorazili včas, obohaceni o mnoho zážitků, pohledů na život a nová přátelství. Rozhodně to stálo za to. Zkuste to!

Oldřich Pytela

STANIC, CD, IFAS, ARGENTINA

Vysokoškolský umělecký soubor Pardubice by se jistě mohl pochlubit mnoha úspěchy, kterých dosáhl v roce 1998, ale málokdy sbor během jednoho roku uskuteční tolik takových velkých projektů, jakými jsou například nahrávka CD s Komorní filharmonií Pardubice - Missa solemnis, vydání vlastního profilového CD, vynikající úspěch jubilejního 15. ročníku IFAS, skvělý reprezentační zájezd do Argentiny, série tradičních vánočních koncertů s Komorní filharmonií a Vánoční koncert s Petrem Kotvaldem v Laterně Magice.

Sezóna, za kterou by se nemusel stydět ani profesionální sbor.

O většině akcí jsme vás již informovali nebo jste byli přímými účastníky, ale zájezd do Argentiny si přece jen zaslouhuje ještě připomenutí.

Nabídku účasti na festivalu CANTAPUEBLO v argentinské Mendoze jsme dostali od Ministerstva kultury ČR na počátku července jako výraz uznání za organizaci Mezinárodního festivalu akademických sborů IFAS v Pardubicích.

Vzhledem k tomu, že festival začínal již 2. října, nastaly hektické dva a půl měsíce příprav a shánění sponzorů.

1. října 1998 se konečně vzneslo z Vídně letadlo British Airways a VUS se tak vydal na svou nezapomenutelnou první zámořskou cestu.

Speciálně pro tento festival připravený program, jehož součástí bylo i pásmo chodských písní s doprovodem dud, ve kterém se VUS představil i jako taneční těleso, byl přijat na všech festivalových pódii s velkým nadšením. Argentinské publikum mělo možnost vyslechnout i skladby českých skladatelů jako J. D. Zelenky, Kryštofa Haranta, Bohuslava Martinů, Petra Ebena i nádherné úpravy lidových písní Miroslava Raichla. VUS se během festivalu představil na čtyřech velkých koncertech, vystoupil v celostátní televizi a rozhlase a zúčastnil se všech dalších společných koncertů včetně závěrečného "megakoncertu" v amfiteátru, který byl vyvrcholením celého festivalu.

VUS Pardubice si z této cesty, kromě mnoha nádherných zážitků, přivezl i pozvání na účast na festivalech v Brazílii a Venezuele a příslib účasti univerzitních sborů těchto zemí na pardubickém festivalu IFAS v roce 2000.

12ti denního mezinárodního festivalu CANTAPUEBLO jsme se mezi 150 sbory z celé latinské Ameriky zúčastnili jako jediný host z Evropy. Byli jsme tudíž pro publikum "exotičtí miláčkové" a i to jistě přispělo k našemu obrovskému úspěchu v Argentině.

Celkově se dá říci, že tato cesta představovala vyvrcholení dosavadní práce VUS a byla pro mnohé členy sboru odměnou za dlouholetou nadšenou práci.

Z četných filmových a fotografických materiálů soubor připravil o této cestě program pro své sponzory, který se uskutečnil 4. 11. v nádherném prostředí rytířských sálů pardubického zámku. Kromě videozáznamů a fotografií z cesty do Argentiny při této příležitosti sbor pokřtil i své první CD, jehož kmotry se stali senátorka Jaroslava Moserová a zpěvák Petr Kotvald. Tímto koncertním pořadem pro sponzory Vysokoškolský umělecký sbor chtěl vyjádřit poděkování za vytrvalou podporu zvláště Univerzitě Pardubice, Magistrátu města Pardubic, v. d. Tvar a mnoha dalším organizacím, firmám a soukromým osobám, díky kterým sbor může pracovat na tak vysoké úrovni.

VUS Pardubice vám všem přeje do nového roku hodně zdraví, štěstí, studijních a pracovních úspěchů, a budete-li si chtít zazpívat, víte, kde nás najdete.

*Ing. Alena Mejstříková,
předsedkyně sboru*

Fotografie Jany Sabinovské

"Můj Egypt listopad 97 - březen 98"

Od čtvrtka 19. listopadu se všem kolemjdoucím chodbou vedle přednáškového sálu tzv. "akvária" v levém křídle budovy DFJP nabízí ke shlédnutí první výstava na tomto místě. Dlouhou dobu nevyužitá prostora ve vitrínách zapadávaly prachem, až nyní je svými fotkami Egypta oživila studentka Jana Sabinovská. Jana ukončila letos bakalářské studium na FES (nyní pokračuje ve studiu v Brně) a materiály pro svou bakalářskou práci sbírala právě v Egyptě. Vernisáž proběhla naprosto netradičně a během ní jsme se mohli snadno přenést do arabského světa nejen prostřednictvím tamější hudby, ale také tančících

zahalených postaviček. Kdo se nenechal zlákat k tanci, ten popíjel ibiškový čaj a samozřejmě si prohlížel fotografie egyptských zákoutí. Z cizokrajných tanečnic a jednoho tanečníka se vyklubali Janiny spolužačky a spolužák. Kromě těchto vytvořilo příjemnou atmosféru plno dalších Janiných spolužaček a přátel (což je dokladem toho, jak záviděníhodný a kulturní kolektiv se v loňském 3. a letošním 4. ročníku FES vytvořil). Nechyběl ani pan prof. Karel Lacina, vedoucí Janiny bakalářské práce.

Jestlipak se vytvoří tradice a tuto výstavu bude následovat nějaká další?

(pro 3. číslo 5. ročníku Studdaje napsala Markéta Veselá)

KONTAKT '98

Mezinárodní studentská organizace AIESEC, působící na půdě Univerzity Pardubice, uspořádala 17. listopadu pátý ročník projektu KONTAKT.

Tento projekt umožnil studentům setkat se se zástupci firem ohledně budoucího zaměstnání, praxe a diplomové či bakalářské práce. Studentům se prezentovalo v kongresovém sálu rektorátu 9 společností, jejichž zástupci představili své firmy a jejich personální politiku. Zastoupeny zde byly: Andersen Consulting, Škoda Auto, a.s., Mátra Transport, a.s., CID International, a.s., Lovochemie, a.s., Spolek pro chemickou a hutní výrobu, a.s., Diamo s.p., o.z. Geam, Procter & Gamble - Rakona, a.s. a

AssiDomän Sepap, a.s. Kromě společné části pak studenti mohli jednotlivě navštívit zástupce firem na jejich "stánku" v učebnách DFJP. Kontaktů se zúčastnilo více než 140 studentů. Letošní ročník byl výjimečný v tom, že se konal v jeden den pro studenty všech fakult. Celý projekt byl doplněn vzdělávacím odpolednem zaměřeným na rozšíření znalostí v oblasti psaní profesního životopisu a hlavně jak uspět u pohovoru. Poslední částí akce byla zajímavá přednáška na téma chování podniku - ideál versus praxe, což se v dnešní době stává stále naléhavějším tématem. K úspěchu projektu přispělo losování o ceny věnované zúčastněnými

firmami.

A na závěr několik informací získaných z vyplněných dotazníků: z prezentovaných firem studenty nejvíce zaujala firma Škoda Auto, a.s. Na příštím Kontaktu by studenti rádi viděli zástupce firmy SPT Telecom, a.s. Samozřejmě by neměl chybět obdobně jako tentokrát doprovodný program, kterého se účastnilo přes 60 studentů.

*Hana Bednaříková
za pořádající AIESEC*

SEZNAM SKRIPT

VDANÝCH NA UNIVERZITĚ PARDUBICE V ROCE 1998

80-7194-154-9

KRATOCHVÍL Milan

Vybrané kapitoly z obecné didaktiky (říjen 1998)

80-7194-153-0

FRIBERT Miroslav

Polygrafické sešity 3 (1998) Počítačová grafika v předtiskových operacích (listopad 1998)

80-7194-152-2

KOLDA Stanislav, Černá Milada

Matematika - Úvod do lineární algebry a analytické geometrie (září 1998)

80-7194-150-6

KRAFTOVÁ Ivana

Stručný průvodce účetním programem VABANK KOMPLET (červenec 1998)

80-7194-148-4

TULKA Jiří, Pirkl Slavomír

Výpočtové úlohy z fyziky pro posluchače UPa (II)

Magnetismus a elektromagnetismus (červen 1998)

80-7194-147-6

HANDLÍŘOVÁ Marie, Bulánek Roman, Čičmanec Pavel

Návody pro laboratorní cvičení z fyzikální chemie (červen 1998)

80-7194-146-8

HANDLÍŘ Karel, Mošner Petr, Nádvorník Milan

Laboratorní cvičení z obecné chemie (červen 1998)

80-7194-144-1

MOJŽÍŠ Vlastislav, Cempírek Václav

Spediční expert, část letecká (červen 1998)

80-7194-143-3

LOŠŤÁKOVÁ Hana, Machač Otakar, Hávová Eva
Podniková ekonomika a management, II. díl (květen 1998)

80-7194-142-5

MACHAČ Otakar, Hávová Eva, Makarov Věroslav,
Lošťáková Hana, Hyršlová Jaroslava
Podniková ekonomika a management, I. díl (květen 1998)

80-7194-141-7

REGNER František, Kalous Jaromír
Analytická chemie I (květen 1998)

80-7194-140-9

BROŽKOVÁ Alena, Hyršlová Jaroslava
Účtování o cenných papírech (květen 1998)

80-7194-137-9

MACHAČOVÁ Ludmila
Matematika, Základy diferenciálního a integrálního počtu (duben 1998)

80-7194-136-0

KAMPF Rudolf, Procházka Radim
Spediční expert, část železniční (březen 1998)

80-7194-135-2

ŠOTEK Karel
Dopravní informační a řídicí systémy (březen 1998)

80-7194-133-6

ZOUBEK Vladimír, Pinz Jan, Mikule Vladimír
Základy práva (březen 1998)

80-7194-132-8

ŠILEROVÁ Zdena
Německý jazyk pro chemiky, II. díl (březen 1998)

80-7194-131-X

MATRKA Miroslav, Rusek Vlastimil
Průmyslová toxikologie - Úvod do obecné a speciální toxikologie (říjen 1998)

80-7194-129-8

VESELÁ Jana
Sociologie obcí a regionů (únor 1998)

80-7194-128 X

KUDERA Jiří
Cvičebnice mikroekonomie (březen 1998)

80-7194-127-1
NAGYOVÁ Jana
Marketing v dopravě II (únor 1998)

80-7194-126-3
ADÁMEK Walter, Jelínek Václav, Lata Michael,
Kalinčák Daniel
Speciální vozidla a stroje pro práci na železničních tratích (leden 1998)

80-7194-125-5
PIVOŇKA Karel, Cempírek Václav
Strategie dopravního podniku (leden 1998)

80-7194-124-7
MACHÁČEK Vladimír, Panchartek Josef, Pytela Oldřich
Organická chemie, 2. část (únor 1998)

80-7194-122-0
HANDLÍŘOVÁ Marie, Skopal František, Dlask Vladimír
Sbírka příkladů z fyzikální chemie (leden 1998)

80-7194-121-2
KUBANOVÁ Jana, Linda Bohdan
Příklady ke cvičení z teorie pravděpodobnosti a matematické statistiky (leden 1998)

80-7194-120-4
ZAJÍC Jan
Fyzika - vybrané kapitoly ze středoškolské fyziky (leden 1998)

80-7194-115-8
MINDL Jaromír
Základy elektroorganické chemie (listopad 1997)

80-7194-114-X
ČERNOHORSKÝ Tomáš, Jandera Pavel
Atomová spektroskopie (listopad 1997)

Životní jubilea

V měsíci lednu 1999 slaví:

Padesátiny:

Kotlářová Veronika, Katedra biologických a biochemických věd FChT

Pětapadesátiny:

Voldán Eduard, Středisko dopravy

Šedesátiny:

Pilařová Eva, Oddělení pro agendu studijní a výzkumnou FChT

prof. Ing. Lánský Milan, DrSc., děkan DFJP

V měsíci únoru 1999 slaví:

Padesátiny:

Jehličková Jarmila, Oddělení pro agendu studijní a výzkumnou ÚJHS

Pětapadesátiny:

Ing. Konečný Jiří, Katedra dopravní infrastruktury DFJP

Ing. Brajerová Helena, Katedra dopravního managementu, marketingu a logistiky DFJP

PhDr. Mgr. Rýznar Ladislav, Dr., Katedra veřejné správy FES

Opatřilová Helena, Katedra teorie a technologie výbušin FChT

Šedesátiny:

Provazníková Miluše, Katedra teorie a technologie výbušin FChT

Sedmdesátiny:

Zdražil Jindřich, univerzitní dílny

prof. Ing. Řezníček Bohumil CSc., Katedra dopravního managementu, marketingu a logistiky DFJP

V měsíci březnu 1999 slaví:

Padesátiny:

Moravcová Eva, pokladna

doc. Ing. Příkryl Josef, CSc., Ústav polymerních materiálů FChT

Pětapadesátiny:

doc. Ing. Pešek Antonín, CSc., Katedra ekonomie FES

Šedesátiny:

doc. Ing. Machek Jaroslav CSc., Katedra fyzikální chemie FChT

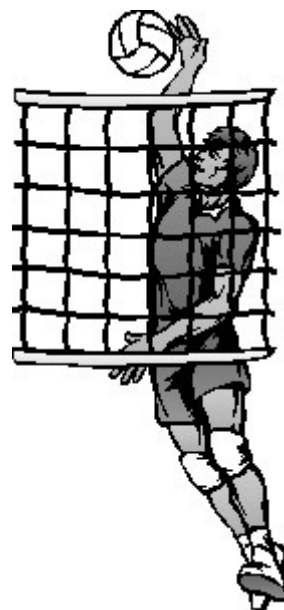
Pětašedesátiny:

Špindler František, vrátný

Všem bychom rádi popřáli do dalších let hodně zdraví, sil a čerstvé energie, jakož i optimismus k dosažení úspěchů pracovních a spokojenosti v osobním životě.

Tradiční turnaj smíšených dvojic ve volejbalu

Volejbal patří mezi tradiční vysokoškolské sporty a jeho oblíbenost je velká i mezi studenty naší univerzity. Řada z nich navštěvuje výběrové hodiny volejbalu a ti nejlepší jsou členy Univerzitního sportovního klubu a reprezentují školu na turnajích a soutěžích. Za nejaktuálnější úspěch lze pokládat 3. místo šestice našich hráčů na turnaji smíšených družstev (4 + 2) v Olomouci v prosinci 1998.

Zájem a popularitu volejbalu na UPa však nejvíce zvýší a podpoří soutěžní klání připravené pro ty, kteří s touto míčovou hrou třeba teprve začínají nebo hrají pouze pro radost. Turnaj smíšených dvojic, mixů či deblů je neodmyslitelnou součástí sportovního života naší univerzity.

Ve dnech 25. 11. a 2. 12. 1998 probíhal od 17 hodin do pozdních večerních hodin již 41. ročník turnaje. Přihlášeno bylo celkem 34 dvojic. Hrál se na dvě skupiny - registrovaní a neregistrovaní hráči. Neregistrovaní hráli ve skupinách systémem každý s každým na jeden tie-breakový set s rozdílem 2 bodů, vítězové pak o konečné umístění. Registrovaní hráči hráli mezi sebou na jeden "normální" set. Do závěrečných bojů o celkové umístění postoupilo prvních 6 dvojic neregistrovaných a všichni registrovaní hráči. Tato utkání se hrála vyřazovacím způsobem opět na jeden set.

Vítězné dvojice v obou kategoriích byly odměněny. V průběhu celého turnaje vládla skvělá sportovní atmosféra a aktéři hráli za bouřlivého povzbuzování diváky.

Výsledky:

neregistrovaní:

1. Prusek-Prusková
2. Procházka-Gřesová
3. Čapek-Böhmová
4. Holý-Koutníková
5. Bořek-Janotková
6. Noháček-Hlaváčková

registrovaní:

1. Němeček-Němečková
2. Slabý-Slabá
3. Bína-Vacenovská
4. Bouchal-Volková
5. Skládal-Frybová
6. Adam-Kurečková

celkové umístění:

1. Němeček-Němečková
2. Bína-Vacenovská
3. Prusek-Prusková

7. Šafránek-Volná
8. Gojný-Svobodová
9. Votava-Marhanová
10. Trčka-Špačková

Medailisté z MS 98ve sportovním aerobiku na univerzitě

Po dubnovém vystoupení snad naší nejznámější představitelky sportovního a v dnešní době zejména komerčního aerobiku Olgy Šípkové mohla přivítat dne 5. 12. 1998 pardubická veřejnost na akademické půdě Univerzity Pardubice trojici stříbrných medailistů z mistrovství světa ve sportovním aerobiku za rok 1998 Davida Holzera, Jakuba Strakoše a Vladimíra Valoucha.

Všichni tři jsou nejen vynikající aktivní sportovci, ale jsou také zkušenými cvičiteli aerobiku. Tento fakt mohou potvrdit ti, kteří v sobotní mikulášské dopoledne navštívili prostory katedry tělovýchovy a sportu a absolvovali 3 bloky kvalitního a velice motivujícího cvičení pod vedením sympatických "kluků k Olomouce".

Cvičení připravila především firma Isoline, která byla hlavním sponzorem nejen akce v Pardubicích, ale bude i v dalších devíti městech po celé ČR. O doplňkový program v přestávkách se postarala Česká asociace sportu pro všechny ve spolupráci s Katedrou tělovýchovy a sportu UPa. Nechyběla nezbytná módní přehlídka, gymnastické vystoupení Euroteamu a mikulášská tombola.

Aerobik se stal sportem, který dokázal v minulých letech zaujmout tisíce žen a jeho popularita neustále stoupá i u mužů. Výmluvným dokladem těchto slov jsou právě podobné akce a jsme velice rádi, že naše univerzita drží krok s novými sportovními trendy.

*Mgr. Lucie Förstlová
Katedra tělovýchovy a sportu*

O bytí na kraji

Letos je protivná zima. Ostré mrazy a málo sněhu. Je tak málo sněhu, že když kluk přinese do velké světnice na chalupě sjezdovky, poklepem si s manželem na čelo. Pak se všichni shodnem na běžkách. Dá rozum, že ne na těch nových, závodních, ale na těch letitých kameňáčkách, jejichž skluznice by mohly vyprávět.

"Jdi namazat, jsi na kraji," požádám kluka. Prostor kolem kamen, kde jíme, je malý, průchod do světnice úzký. Proto ten, kdo je vzadu či uprostřed, žádá krajního: "Prosím tě přines, podej, zařid'." Časem se vyvinulo, že kluk, jako nejmladší, bývá žádán nejčastěji - ať už na kraji je, nebo není.

"Zase já! Zase!" vykřikuje, ale už opírá běžky o pingpongáč: "Zelenej a modrej?"

"Ano. Modrej pod patu."

Naši dva severané netrpělivě zavýjí, zacvakají drápy o podlahu, mávnou chocholy ohonů - a pak už jedem.

Ujíždíme. Manžel s klukem z tréninkových důvodů vymydlenou stopou a já - protože, kdopak ty psy krmí, co? - uháním v jejich vleku terénem.

"Gou! Gou!" Šutr, větev, hrouda - div se nepřerazím. Led. Čert aby to vzal!

Kdo chová aljašského malamuta, ví, že tenhle čokl má stejnou povahu jako jezevčík. Takový jezevčík je moc inteligentní zvíře. Sedne do autobusu, odjede do města, tam si nakoupí a dalším autobusem přijede zpátky. Na vás ovšem pak je, abyste zapravovali dluhy v obchodech a jízděnkách.

"Budeš už poslouchat, nebo ne!" křiknete na něj při pohledu do prázdné peněženky a on provinile stáhne ocásek, převalí se na záda a vy si můžete být jisti, že poslouchat buď bude - nebo ne.

Tak přesně takovouhle povahu má i malamut. Vykřiknete-li "gou!", nadšeně zavýje, vrhne se do postrojů, ale o směru, kterým se vrhne, zásadně rozhoduje sám. Znáám ovšem zkušené psí lídry, kteří jedním uchem sledují dění a druhým každé, byť jen myšlené, přání mašera, ale k takovým naši miláčkové nepatří. Již podle šířky jejich hřbetů je jasné, co staví na první místo svého žebříčku hodnot. Řeknu-li lapidárně - žvanec. A je fuk, jde-li o sáček bonbónů, který si právě otevřela cizí dáma, o sousedovy slepice, ubohou zvěř, zpěvné ptactvo v povětří či obyvatele bystřin. V těchto, ale jen v těchto případech, je bestie zvaná malamut rychlá jako nadzvukové letadlo. Ptáka spolkně v letu, pstruha ve skoku nad splavem a dáma ani nestačí uvěřit, že kdy jaké bonbony měla. A protože osobně neznám dámu, která by se s pytlíkem bonbónů potulovala v pětadvacetistupňovém mraze po horských stezkách, nešlo v tomto případě o ni, ale o něco úplně jiného.

Hop a skok - vyhouplо se za nedalekým remízem stádečko srn.

Psi našpicovali uši. Aska zuřivě našfl, Vlkovi rozčileně přeskočil hlas. Srny se leknutím vznesly k nebi a já věděla, že jde o život. Ani ne tak těm dysnejovsky roztomilým zvířátkům, jako mně. Nasadit pluh! zavelel pud sebezáchovy a kluk zařval: "Přineste tu krajní, ta je nejtlustší!"

A pak už jsem svištěla po zledovatělém terénu jako Niki Lauda - pluh nepluh. První příčnou cestu s umrzlými půlmetrovými kolejeji, kterými zkrášluje krajinu citlivá těžba dřeva, jsem ustála. Druhou jsem podobna vlaštovce přeletěla no a na té třetí přistála.

Ale byl vám to bourák, paní radová!

Jak jsem již uvedla, malamut má povahu jezevčíka. Když pozná, že je zle, hned se tváří, jako že v tom průšvihů vůbec nejede.

A zle bylo.

V první chvíli mi blesklo hlavou, že jsem mrtvá, jenže tak snadno mi to zase neprošlo.

"Co se tam válíš! Pojeď!" přešlápl pod kopcem netrpělivě můj muž.

"Jak mohu jet?" vrískala jsem dopáleně, jen se mi podařilo chytit první obláček dechu. "Mám roztráštěné rameno, žebra zaražená v plicích a na dvacetkrát přelomenou nohu!"

"Tak přijed' po té druhé! Mrznou mi špičky!"

"Jen se smějte! To je hrozná legrace, když matka umírá!"

"Nemáme tě jít teda dobít, aby ses zbytečně netrápila?" křičí soucitně kluk a malamuti se tlemí po straně, protože smát se mi přímo do očí, když mám po ruce hůlky, si přeci jen netroufají.

"Vy hyeny!" přetáhnu je pro pořádek jednoho po druhém a cestou dolů jim dám mezi bolestným sykáním ještě hezkou řádku jiných hezkých jmen, Foglarovi chlapci by se pýřili.

Před chalupou povídám klukovi: "Odstroj ty zmetky, seš na kraji." A pak rovnou cestou mířím do spacáku na společném válení. Můj muž, protože má nejasný pocit, že v tomto okamžiku je na kraji i on, bez řečí uklízí běžky.

Ve světnici je příjemně. Venku minus osmadvacet, tedy nejméně o sedmadvacet stupňů víc. Oba chlapci se hrnou za mnou do svých nor, ale zarazím je: "Co uvařit grog, když jste na kraji?" Nechápat se po sobě kouknou. Plotna a nádobí jsou totiž odvdzdycky v téhle rodině moje hračky.

"Neměla by jet k doktorovi?" cekne kluk, ale maže pro rum. Uklidním je, že to do smrti už nějak vydržím se svým kostivalovým mazáním, protože všichni víme, že jet k doktorovi znamená popadnout baterii z lavice u kamen a vléct ji kilometr dolů s kopce v naději, že ta stará vrtošivá Lada bude v dobrém rozmaru a třeba i naskočí.

"Možná tu nohu ani na dvacetkrát zlomenou nemám," připustím, protože všichni víme, že jet k doktorovi znamená vzít lopatu a posypat pískem zledovatělý kopec až k silnici. A vydrápe se chudák plechová stařenka vůbec, když místo dvou chlapů bude tlačit jen jeden?

"Možná, že ani to rameno není tak úplně napadrt'. Podívejte, když takhle vezmu levačkou za pravačku, docela s ní mohu i pohnout," kutálím dál svá těšínská jablíčka.

Kluk mačká citrón, muž podává rum a já ujišťuji, že pokud se mi podaří zhluboka nadechnout, žebra z těch plíc prostě vyklouznou a bude to. Protože jet odtud k doktorovi, lidičky, to znamená proklouzat patnáct kilometrů nesypané okresky a k čemu to, když je stejně sobota?

"No a nakonec, co ti takový doktor se zlomenými žebry udělá?" povídám. "Pošle tě na rentgen, ujistí tě, že máš pravdu a namotá obinadlo. Je tu někde obinadlo? Tak ho podej, když seš na kraji."

Zatímco kluk nese grog a muž se nešikovně snaží omotat mi hrudník, navrhu mu: "Neuvařil bys polévku, když jsi na kraji?"

"Jak se taková polévka vaří?" vyděsí se, a tak trpělivě vysvětluji postup krok za krokem - a podobně to jde celé tři dny. Zatímco já se snažím nekýchnout, nezakašlat a nesmát se krkolomným kuchařským pokusům svých chlapů, oni topí, krmí psy, vaří kdeco a myjí nádobí - prostě proto, že jsou právě na kraji.

Stane se to necelé dva dny před naším odjezdem domů. Bud' má chlap "bytí na kraji" už plné zuby, anebo se mu sekera opravdu smekla po hřebíku, zkrátka příleze z kůlny a s tragickým výrazem v tváři oznámí, že si usekl nohu těsně pod kolenem. Pohotově uvedu Meresjeva a pak ještě toho pána, který si na pólu kapesním nožem sám vyoperoval slepé střevo, a ženu kluka na půdu, protože na Podkarpatské Rusi, jak mi vyprávěl tatínek, ucpávali amputované končetiny pavučinami. Kluk sice nesměle navrhone, že by snad táta přece jen měl jet k doktorovi, jenomže všichni víme, že jet k doktorovi, to znamená popadnout baterii z lavice u kamen a vléct ji kilometr dolů s kopce - a tak dále.

"Podívejte, vždyť ta noha ještě na kousku drží," zaraduju se, když zevrubně prohlédnu zranění, a jdu pro šití. Ženská si totiž na rozdíl od chlapa umí vždycky poradit. "Vzpomínáte, jak jsem zalátala slepice, ze kterých Aska nadělal útržky svatebních košilí? No vidíte. A přežily to všecky," dodávám vítězoslavně, jenže můj chlap zbaběle prchá do své nory na válení a jektá, jestli bych raději nenalila panáka.

"Co bych nenalila, když jsem na kraji?" A tak naleju panáka, zalátám nohu, uvařím kávu, a pak s klukem doštípem to dříví. A protože jsme právě na kraji, musíme ještě skočit do rokle k potoku pro vodu. Kluk proseká půlmetrový led a já hrnkem nabírám tříšť do kbelíku. Levačkou si držím zlomená žebra, protože smát se ještě opravdu moc nemohu. Psi strkají čenichy do díry, ale když zjistí, že je moc hluboko, to je toho, chlemtnou si trochu ze kbelíku a já se směju. Chechtám se.

Lidičky, život je fajn! Když vám dá sílu být občas na kraji a ještě navíc někoho, kdo je sám také ochoten občas na kraji být - život je fajn!

*Mgr. Marcella Marboe-Hrabincová
vedoucí katedry tělovýchovy a sportu*

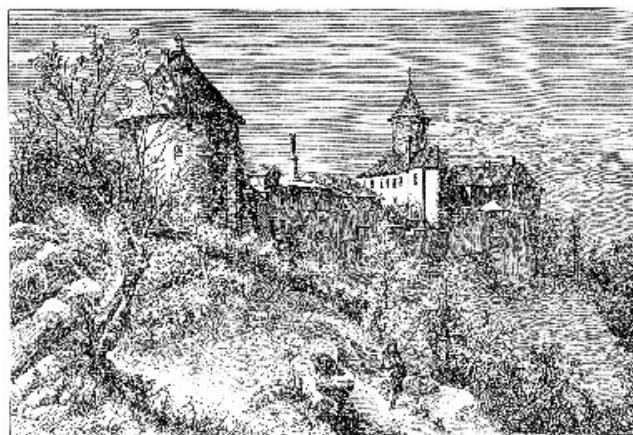

Hrad Rychmburk

(pokračování z č. 15)

Třetí skupina otázek by zněla: Jak asi statek hradu Rychmburk vznikl, v souvislosti s tím, jaké jsou a ze kdy jsou počátky samotného hradu?

Odpověď však není jednoduchá a především jednoznačná. Nejjednodušší by bylo, kdybychom jak ke vzniku hradu Rychmburk, tak ke vzniku jeho statku měli k dispozici projektovou dokumentaci, kupní smlouvy, podrobný pramenný materiál, s nímž se ale setkáváme spíše až v dobách novějších. Takový materiál však nemáme. Příčinou je to, že středověk v našich poměrech (nyní máme na mysli staletí dvanácté a třinácté) mnohé právní akty písemně ještě nezachycoval, protože listina, tedy zlistinění právního aktu, se teprve prosazovala; zvykem byla pouze smlouva ústní a její stvrzení daným slovem, jež ovšem mělo váhu velikou.

Bylo ovšem zejména ve třináctém století již dost případů, že tyto právní úkony skutečně zlistiněny a protokolovány byly, ale i tak se množství materiálu nedochovalo, protože bylo nějakým způsobem, často událostmi válečnými, zničeno. K takovému zničení písemného materiálu došlo i na Rychmburku. Jak už to bývá, je ironií, že se písemný materiál o vzniku hradu nedochoval, ale zato se dochovala zpráva o zničení tohoto materiálu. Odkud máme tuto zprávu?

Za husitských válek, za husitské revoluce, práva v zemi nešla, jak říkali naši předkové, to jest ani se do zemských desek nevkládaly změny v pozemkové držbě, ani neprobíhala a tudíž se neprotokolovala odúmrtí jednání u dvorského soudu. Půda ovšem v revolučních desítiletích držitele měnila, tyto převody se někdy zlistiňovaly, někdy asi probíhaly jen ústní smlouvou s daným slovem, revoluční zábory, převážně

církevní

půdy, se pochopitelně nezlistiňovaly vůbec. Za krátké vlády Zikmunda Lucemburského a později za Ladislava Pohrobka byla snaha právní poměry upravit a zachytit staré převody v zemských a dvorských deskách alespoň zpětně, takže proběhla některá dodatečná jednání u zemského a dvorského soudu (vesměs se ale nic nevracelo a záborny zůstaly novým držitelům).

A protože původní účastníci jednání mnohdy již nebyli naživu, přicházeli ke slovu svědkové a jejich výpovědi. Jedna taková svědecká výpověď, týkající se právě Rychmburku, je tak výmluvná, že stojí za citování.

Je to přísežná svědecká výpověď z roku 1456 před zemským soudem, zní takto: *Jacubko Larwa de Rosycz, Hawel de Seslawecz et Blazko de Cziacholicz et de Synczan recognoverunt coram beneficiariis Pragensibus sub iuramento* [Jakoubek Larva z Rosic, Havel ze Seslavec a Blažko z Chacholic a ze Synčan vypověděli před beneficiáry (= pány pražského zemského soudu) pod přísahou], že jest byl Jan Čelák z Seslavec s bratřími svými spolusúsed jich a že sú kúpili u Arnošta z Rychmburga dicto Flaška Uhercziczi [u Arnošta z Rychmburka řečeného Flaška Uhřetice] ves celú, exclusis Hawrdowa a Cwiczkowa dworuov, kteříž sú svobodní, za CCCL et XIII kop gr. A to sú jemu [Arnoštovi z Rychmburka] úplně zaplatili. A na to jim týž Arnošt udělal jistotu listem s visutými pečetmi, že jim má [to jest tento list] ve dsky zemské vložit. A ten list jest ztrhán a uvržen do záchoda, když sú bratřie Rychmburka dobyli [Rychmburk byl v roce 1425 dobyt husity.]. To jest nám dobře svědomo.12)

A tak na základě tohoto svědectví můžeme s dobrým svědomím usuzovat, že v rychmburském prevetu skončila nejenom listina (naši předkové říkali "list") bratří ze Soslávek, ale i další listinný materiál, související se vznikem statku a hradu Rychmburk.

S jistotou lze tudíž říci, že typologicky je Rychmburk bergfritový hrad, což znamená hrad s čelní hradbou, věží za hradbou a palácem na nejzazším místě ostrožny. Takové hrady se podle dosavadního stavu našich znalostí u nás stavěly od druhé čtvrtiny třináctého století až do století čtrnáctého. V zástavbě jak již zřícených, tak dochovaných hradů bývá rozpoznávání jejich detailů někdy obtížné, protože hrady byly doplňovány a přestavovány tak, jak to vynucovaly požadavky jednak obrany, jednak potřeby obývání a obslužnosti, což je konečně i hrad Rychmburk.13)

Termín bergfritový hrad pochází od slova bergfrit, jímž míníme věž, nejčastěji okrouhlou, stavbu převážně obrannou, poskytující převahu výšky a poslední obranné útočiště. Slovo je německé, středohornoněmecky znělo bercvrit, souvisí s novohornoněmeckým slovesem bergen - uchránit, skrýt, uložit do bezpečí; základem jsou středohornoněmecké berc - hora a vride - ochrana.14)

Jako bergfritový hrad by se tudíž Rychmburk hlásil do století třináctého, spíše do jeho druhé poloviny, nejpozději pak do začátku století čtrnáctého. V roce 1325 už hrad stál. Říká to vklad v zemských deskách ze 7. října roku 1325, jímž Heřman erbovního znamení lekna rozděljuje své dědictví. Z tohoto deskového vkladu známe jména čtyř držitelů, "totiž Ctibora a Heřmana z Rychmburka", kteří tímto vkladem dostávají onu část peněz, již měl pojištěnu jejich otec Heřman "na hradě Rychmburku, na hradě Tasově, a [dostávají] tu část hradu se statkem a příslušenstvím, jak ji měl sám [Heřman] ..."; tudíž Heřmana otce, jeho syny Ctibora a Heřmana a jakéhosi Tasa (jež bohužel nedovedeme spolehlivě rozeznat erbem; rodový přídomek v deskovém vkladu tento Tas nemá a jméno Tas na příslušnost k erbovnímu znamení lekna příliš nesvědčí).15)

Obtížnější je zpětný časový údaj směrem k možnému vzniku hradu Rychmburk. Jedním vodítkem je listina Václava II. ze 6. února roku 1289, jež vznikla tím, že Václav II. chtěl tehdy mocensky a držebně proniknout do Míšeňska a nabízel proto tamnímu vévodovi Friedrichovi odkoupení části Míšeňska. Friedrich měl pak jako protihodnotu dostat od Václava II. jako dědičné léno statky s hradu a městy na českomoravském pomezí. Z věci sice nakonec sešlo, ale z již

vyhotovené listiny vyrozumíváme, že ke královské držbě v tomto regionu patřila mezi jinými hradu a statky také Zkuts, to jest Skuteč, asi tehdy již opevněná. Skuteč leží sotva tři kilometry od hradu Rychmburk, jenž ale v listině jmenován není.16)

Bezpečně tudíž víme pouze to, že půda v blízkosti Rychmburka, Skuteč, byla v roce 1289 půdou zeměpanskou. Protože tato listina nejmenuje hrad Rychmburk, pouze Skuteč v jeho blízkosti, a protože první zmínka o hradu Rychmburku je z roku 1325, soudí se, že hrad Rychmburk v roce 1289 ještě nestál, jeho vznik je v literatuře kladen do rozmezí let 1289 - 1325.

Hrad Rychmburk a jeho statek však nemusel být předmětem oné smlouvy z roku 1289 a mohl tudíž v oné době existovat. Toto zatím pouze hypotetické mínění vychází z pramenů, vztahujících se k širšímu regionu, jež vznik statku a hradu Rychmburka před rokem 1289 sice nepotvrzují, ale také zcela nevylučují. A zde je ono shora zmíněné "hluché vyznění",

protože analýze pramenného materiálu je třeba věnovat badatelskou pozornost a příslušnou studii, jež dojde ke zjišťovaným výsledkům, naši stať touto problematikou zde zatěžovat nelze.

Zůstaňme tudíž u následujících závěrů: Podle dosavadního stavu znalostí je hrad Rychmburk v původní podobě bergfritovým hradem nejpozději z prvního dvacítiletí čtrnáctého století. Obýván byl po staletí a účelově je využíván dosud. Rychmburk nepatří sice k hradům zářivým a vnějškově lákavým, ale vůbec tím není řečeno, že zejména ze severovýchodní a z východní strany od Hněvetic mohutnost

hradní stavby není působivá, naopak. A potom má hrad Rychmburk ještě jednu přednost, kterou jsme zatím nijak nezmínili. Je to jeho užší i širší okolí. Zní to sice trochu jako věta z reklamního prospektu, ale věnujme čas a námahu především údolí Krounky - ovšem pěšky, jinak to nejde - směrem po proudu od Kutřína k Dolům či až k Luži, vyplatí se to. Jednou ze zastávek cesty - lze ji dělat i po částech - bude také hrad Rychmburk.

POZNÁMKY

12. Výpověď je editována in: Archiv český XXXVII/3, Praha 1944, s. 1706.

13. T. Durdík: Encyklopedie českých hradů, s. 18, 57, 253.

14. W. Pfeifer: Etymologisches Wörterbuch des Deutschen, München 19973, s. 122; M. Lexer: Mittelhochdeutsches Taschenwörterbuch, Stuttgart 199238, s. 14, 15, 298. Slova bercvrit se v prostředí hradů a šlechty užívalo i u nás. Jedním z nečetných svědectví toho je staré jméno rybníka Perfrýt (dnešní Bohdalovský rybník, Bohdalov, o. Žďár nad Sázavou), kde jsou na výběžku terénu nad vodní plochou rybníka skrovničké stopy fortifikace, zřejmě kdysi věžovitě, tudíž bergfritu, fortifikace, jež rybníku dala jméno; srv. L. Hosák - R. Šrámek: Místní jména na Moravě a ve Slezsku I, Praha 1970, s. 83. Autorův terénní průzkum tvrziště Perfrýt; za informace o něm děkuji touto cestou také kolegovi PhDr. Vlado Cisárovi.

15. Deskový vklad je editován in: Reliquiae tabularum terrae regni Bohemiae I, ed. J. Emler, Praha 1870, s. 547. K osobám v tomto deskovém vkladu a k jejich pozemkové držbě viz J. Teplý: K dosavadním poznatkům o opevněném kostele v Kostelci u Heřmanova Městce. Scientific Papers of the University of Pardubice, Series C, Institute of the Languages and

Humanities, 3/1997, zvl. s. 94 a pozn. 19 s. 109.

16. Listina je editována in: Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae II, ed. J. Emler, Praha 1882, č. 1467 s. 630 n.; ke vzniku listiny viz J. Šusta: České dějiny II/1 Soumrak Přemyslovců a jejich dědictví, Praha 1935, s. 399 n. Topografické údaje některých lokalit této listiny jsou ale nejasné a až dosud vzdorují důvtipu historiků, viz J. V. Šimák: Hrady Sebin a Vyschonis v roce 1289. Český časopis historický 23/1917, s. 391 n.; týž: České dějiny I/5 Středověká kolonisace v zemích českých, Praha 1938, s. 1263 - 1266.

*doc. PhDr. Jaroslav Teplý, CSc.
Ústav jazyků a humanitních studií*